שחף

מאת: אנטון צ׳כוב
עברית: דוד אבידן

THE SEAGULL

By Anton Chekov

Hebrew Version: David Avidan

"בית-צבי" — ביה"ס לאמנויות הבמה
רח' שועלי שמשון 2, רמת-גן, טל': 03-5796739

מהדורה ראשונה — 1984
מהדורה שניה — 1986
מהדורה שלישית — 1991
מהדורה רביעית — 1998

אנטון פבלוביץ צ'כוב:

נולד בטאגאונרוג שברוסיה ב-1860

1879 - סיים את לימודיו בגימנסיה בעיר הולדתו. עבר למוסקווה והחל לומד רפואה - במקביל כתב רשימות משעשעות וסיפורים קומיים קצרים.

1884 - סיים את לימודי הרפואה והתחיל לעבוד כרופא.
בשנה זו - יצא לאור קובץ הסיפורים הראשון שלו "מעשיות מלפומנה".
קובץ סיפוריו השני - "סיפורים ססגוניים".

1890 - צ'כוב נוסע לסיביר ולאי סאכאלין על-מנת לעמוד מקרוב על תנאי חייהם של הגולים והאסירים שם וב-1893/4 - בספר "האי סאכאלין" - חושף צ'כוב באורח אוביקטיבי את המצוקה שראו עיניו.

סוף שנות ה-80 - נחשבה לתקופת השיא ביצירתו. לצד סיפורים קצרים רבים כמו "כינורו של רוטשילד". כתב נובלות ארוכות: - "אולם מס' 6", "סיפור משמיים", "סיפורו של אלמוני", "חיי", "הגברת עם הכלבלב"
וכן המחזות: - "בת השחף" (1886), "הדוד ואניה" (1887).

1899 - מתיישב עפ"י עצת הרופאים ביאלטה - מתיידד עם גורקי וטולסטוי.

1900 - נבחר לאקדמיה הרוסית למדעים וכעבור שנתיים מתפטר במחאה על סירוב האקדמיה לקבל אל שורותיה את גורקי.

1901 - הצגת הבכורה של המחזה "שלוש אחיות" בתיאטרון האמנותי המוסקוואי כהנהלת סטניסלבסקי - באותה שנה נושא לאשה את השחקנית אולגה קניפר.

1904 - מוצג מחזהו האחרון "גן הדובדבנים" - אף הוא ע"י סטניסלבסקי. בקיץ שנה זו - נוסע צ'כוב לריפוי בבאדנווילר שבגרמניה ושם מת. הוא נקבר במוסקווה.

המחזה בתרגום זה הועלה לראשונה בתיאטרון הקאמרי באפריל 1974.

בימוי : לאופולד לינדברג

תפאורה : אריה נבון

תלבושות: רות דר

<u>בהשתתפות</u>:

ארקאדינה	- חנה מרון
קוסטיה	- יצחק חזקיה
סורין	- אברהם בן-יוסף
נינה	- גילה אלמגור
שאמראייב	- נתן כוגן
פולינה	- זהרירה חריפאי
מאשה	- לבנה פינקלשטיין
טריגורין	- עודד תאומי
דורן	- גדעון שמר
מדבידנקו	- שלמה וישינסקי
יאקוב	- דב קפלן
טבח	- רמי בן-ארי
משרתת	- אסנת אברהמר

בשניה, בתיאטרון באר-שבע, ינואר 1984:

בימוי: חנן שניר
תפאורה: דאגלס היפ
תלבושות: מרים גורצקי
מוסיקה: יוסי מר-חיים
תאורה: נתן פנטורין

בהשתתפות:

ארקאדינה	- עדנה פלידל
טרפליוב	- אוהד שחר
סורין	- מרק חסמן
נינה	- איריס ברנע
שאמראייב	- יוסי קאנץ
פולינה	- עידית צור
מאשה	- ליאת גורן
טריגורין	- יוסי יבלונקה
יבגני סרגייצ'י	- קונסטנטין אנטול
סמיון סמיונוביצ'י	- יאשה גילינסקי
יאקוב	- חיים אשל/אילן כרמי
משרתת	- נאוה גפן

ש ח ף

מאת אנטון ציכוב

נוסח עברי: דוד אבידן

<u>הנפשות</u>:

<u>ארקאדינה</u>, אירנה ניקולאייבנה, (מאדאם טרפליובה בשם נישואיה) - שחקנית.

<u>טרפליוב</u>, קונסטאנטין גאברילוביץ' (קוסטיה), בנה - איש צעיר.

<u>סורין</u>, פיוטר ניקולאייביץ' (פטרושה) - אחיה.

<u>זארייציאנאייה</u>, נינה מיכאיילובנה - נערה צעירה, בתו של אחוזאי עשיר.

<u>שאמראייב</u>, איליה אפאנסייביץ', קצין צבא שיצא לגימלאות, מנהל הבית של סורין.

<u>פולינה אנדרייבנה</u> - אשתו.

<u>מאשה</u>, מארייה איליניצינה - בתו.

<u>טריגורין</u>, בוריס אלקסייביץ' - סופר.

<u>דורן</u>, יבגני סרגייץ' - רופא.

<u>מדבידינקו</u>, סמיון סמיונוביץ' - מורה.

<u>יאקוב</u> - פועל.

<u>טבח</u>

<u>משרתת</u>

העלילה מתרחשת בריתו ובגן ביתו של סורין.

בין המערכה השלישית לבין הרביעית חלה הפסקה של שנתיים.

<u>מערכה ראשונה</u>

גן אחוזתו של סורין. שדרה רחבה מובילה אל אגם בירכתיו. במת-תיאטרון חובבנית, שהוצבה לרוחב השדרה, מסתירה את האגם. מימינה ומשמאלה נראים שיחים - ובקידמתה כיסאות אחדים ושולחן קטן.

שעת שקיעה. יאקוב ואחרים עובדים על הבמה, מאחורי הקלעים, כשהלמות פטישים וצליל שיעוליהם בוקעים משם. מאשה ומדביידיינקו, החוזרים מטיול ברגל, נכנסים משמאל.

מדביידיינקו: מדוע את תמיד לובשת שחור?

מאשה: מתאבלת על חיי. אומללה.

מדביידיינקו: (מהורהר)
אני לא תופש. את בריאה. אביך לא עני במיוחד. לי יש חיים קשים בהרבה משלך. עשרים ושלושה רובאל לחודש ברוטו, לא כולל ניכויים לקרן גימלאות, ובכל זאת אני לא לובש בגדי אבל.

מאשה: זה לא ענין של כסף.

מדביידיינקו: רק בתיאוריה, אבל במציאות המצב שונה; אני, אמי, שתי אחיותי ואחי - על משכורת של עשרים ושלושה רובאל. לאכול ולשתות - צריך? תה וסוכר - צריך? טבק - צריך? זהו - חיים קשים.

מאשה: (זורקת מבט לאחור, אל הבמה)
עוד מעט תתחיל ההצגה.

מדביידיינקו: כן. המחזה הוא של קונטסנטין גברילוביץ' וזארצ'ניה תשחק את התפקיד הראשי הם מאוהבים,

(המשך): והיום תדבקנה נפשותיהם לכלל מעשה אמנותי אחד. אני מצדי אוהב אותך, לא מסוגל לשבת בבית מרוב געגועים, צועד למענך עשרים קילומטר ליום - ואת נשארת אדישה. זה ברור. מי תרצה להתחתן עם אחד כזה, שבקושי מפרנס את עצמו?

מאשה: שטויות. (מריחה טבק) אהבתך בהחלט נוגעת ללבי - אבל היא לא הדדית. פשוט מאוד. (מושיטה לו את קופסת הטבק) קח.

מדביידיינקו: לא, תודה. (אתנח)

מאשה: מחניק. ודאי תהיה סערה הלילה. אתה - או שאתה מתפלסף או שאתה מדבר על כסף. לדעתך, עוני זה האסון. אני אומרת לך: יותר קל לקבץ נדבות מאשר... אבל, לא תבין...

(סורין וטרפליוב נכנסים מימין)

סורין: (נשען על מקלו)

לא, אדוני - חיי-כפר זה לא בשבילי. אתמול הלכתי לישון בעשר - והיום התעוררתי בתשע, בהרגשה שהמוח ממש נדבק לגולגולת מרוב שינה. (צוחק)

טרפליוב: מה שאתה צריך - זה חיי-עיר. (אל מדביידיינקו ומאשה) אתם - יקראו לכם כשההצגה תתחיל, אבל עכשיו אסור לכם להיות כאן.

סורין: (אל מאשה)

מאשה - בבקשה, אולי תבקשי את אביך שיתיר את הכלב? הוא לא מפסיק ליילל. אחותי שוב לא ישנה כל הלילה.

מאשה: אתה תדבר אתו - שחרר אותי מזה.

מדבייד.: אז תשלחו לקרוא לנו לפני שתתחילו? (יוצאים)

סורין: מסתבר שהכלב שוב יילל לנו כל הלילה. למעשה מתחשק לי לקום מייד ולברוח. (צוחק) תמיד כהניתי בעצם לנסוע מכאן... אבל עכשיו, מה לעשות, אני מפוטר, ואין לי ברירה אלא להישאר כאן... לאן יש לי ללכת.

יאקוב: (מופיע מעבר לקלעים)
ואנחנו הולכים לשחות, קונסטאנטין גאברילוביץ'.

טרפליוב: בסדר - אבל תחזרו תוך עשר דקות. (מביט בשעונו) עוד מעט נתחיל.

יאקוב: כן, אדוני. (יוצא)

טרפליוב: (סוקר את הבמה)
זה תיאטרון: קרשים, מסך, ומאחוריהם - חלל ריק, בלי תפאורה. בתשע ושלושים בדיוק, עם עליית הירח, יעלה המסך.

סורין: נפלא.

טרפליוב: אבל אם נינה תאחר לנו - כל הרושם ייל̇ן, כמובן, לאיבוד. היא כבר היתה צריכה להיות כאן. אביה ואמה החורגת לא זזים ממנה, שומרים אליה כמו על אסיר. (מתקן את עניבת דודו) השיער והזקן - מהפכה שלמה. תספורת, הייתי אומר, או לפחות תיקון...

סורין: (סורק את זקנו)

זהו בדיוק אסון-חיי - הפרצוף שלי... גם כשהייתי צעיר, נראיתי תמיד שתיין מועד או משהו מסוג זה. נשים מעולם לא השתגעו אחרי. מדוע יש לאמך מצב-רוח כזה?

טרפליוב: (מתיישב לידו)

השעמום והקינאה. היא לא רק נגדי - היא נגד ההצגה, נגד המחזה, נגד הכל. מדוע? משום שזארייצ'נאייה משחקת ולא היא. היא לא קראה אפילו את המחזה שלי - אבל היא כבר שונאת אותו.

סורין: (צוחק)

כן, באמת. נדמה לך אולי...

טרפליוב: (מציץ בשעונו)

אמי - תופעה פסיכולוגית מוזרה. טוב, אין ספק היא מוכשרת ואינטליגנטית: מסוגלת לשפוך דמעות על ספר, לדקלם את כל נקראסוב בעל-פה, לטפל בחולים. ממש מלאך. אבל נסה רק לומר לה שאליאונורה דוזה שחקנית. נסה רק! הו, הו! והיא קמצנית. שבעים אלף יש לה בבנק באודיסה - עובדה. אבל נסה לבקש ממנה הלוואה - והיא תפרוץ בבכי.

סורין: הכנסת לראשך שאמך לא מחבבת את המחזה שלך - וכבר כועס. הירגע - אמך מעריצה אותך.

טרפליוב: מעריצה אותי! אני בן עשרים וחמש, תזכורת חיה לעובדה שעלומיה חלפו. כשאני לא בסביבה - היא בת שלושים ושתיים, אבל בנוכחותי - היא כבר ארבעים ושלוש. לכן היא שונאת אותי. נוסף לכך ידוע לה

(המשך): שאני מזלזל בתיאטרון. בשבילה הבמה זה הכל. נדמה לה שהיא מקדישה את עצמה לאנושות, בעוד שלדעתי התיאטרון של היום איננו אלא שיגרה, מוסכמות ואמונות טפלות. כשאני רואה את המסך מתרומם מעל חדר בעל שלושה קירות, וכשאני רואה את כל הכשרונות האלה, את כל הכוהנים-הגדולים של האמנות המקודשת הזאת, כשאני רואה אותם מחקים באור מלאכותי אנשים אוכלים, אוהבים, צועדים, עונבים עניבות, כשאני רואה אותם מנסים לסחוט מוסר-השכל מתוך מלים ריקות, מוסר קטן, ביתי, שימושי, אותו הדבר עצמו באלף אלפי גירסות - אני בורח כמו שמופאסאן ברח מפני מגדל אייפל, שדיכא אותו בשיממון הפשטני שלו.

סורין: אבל דרוש לנו תיאטרון.

טרפליוב: דרושות צורות ביטוי חדשות - צורות ביטוי חדשות דרושות. אם אלה אינן - מוטב כבר לא כלום. (מביט בשעונו) אבל איפה נינה? אני אוהב את אמי, אוהב אותה מאוד, אבל היא - חייה חיים ריקים, תמיד מסתובבת עם הכתבן הזה, שמה עולה תמיד לכותרות. אתה יכול לתאר לעצמך, דודי היקר, מצב טיפשי וחסר תקווה יותר מזה? לפעמים היא ממלאת את הבית בכל המי ומי, ואני ביניהם לא כלום, אפס מוחלט, נסבל בקושי רק בזכות היותי בנה. אילו היתה סתם אשה, הייתי מאושר הרבה יותר. ומה אני? עזבתי את האוניברסיטה בסמסטר השלישי. אין לי כשרונות

(המשך): מיוחדים, אני מסתובב בלי פרוטה בכיס, ולפי תעודת הזיהוי שלי אני בן המעמד הבינוני-הנמוך ואזרח קיוב. הלא אבי היה אזרח-קיוב - למרות שגם הוא היה שחקן מפורסם. אז כאשר כל המי-ומי האלה התחילו למדוד אותי במבטיהם - הבנתי את אפסותי המוחלטת...

סורין: אגב, איזה טיפוס הוא הסופר הזה?

טרפליוב: טריגורין?

סורין: כן. קשה להבין אותו. תמיד שותק.

טרפליוב: אדם פיקח, אדם פשוט, אדם קצת מלאנכולי, אדם הגון מאוד. פחות מארבעים - וכבר שבע פרסום ותהילה. אשר לכתיבתו - מה אומר לך? כתוב בכשרון, כתוב יפה... אבל - אחרי טולסטוי או זולא, אתה מבין, אין חשק עז לקרוא את טריגורין...

סורין: ואילו אני, בן-אדם, אוהב סופרים. שני חלומות היו לי - לשאת אשה ולהיות סופר. שני החלומות לא נתגשמו. כן, כן. נעים להיות אפילו סופר קטן.

טרפליוב: (מקשיב)

אתה שומע? זאת היא. (נופל על צווארי דודו)

סורין: הו! הו! הו!

טרפליוב: אני לא יכול לחיות בלעדיה. אני רק שומע את צעדיה... ואני מסורף מרוב אושר... (נכנסת נינה והוא ממהר לקראתה) נינה אהובתי!

נינה: (נסערת)

לא איחרתי... לא, לא איחרתי...

טרפליוב: (נושק את ידה)

לא, לא, לא...

נינה: כל היום דאגתי, היה ממש נורא! כל הזמן חששתי שאבי לא יתן לי לצאת... אבל עכשיו הוא נסע סופסוף, עם אמי החורגת. ואני דרבנתי את הסוס, דרבנתי, דרבנתי. (צוחקת) אבל עכשיו אני שמחה.

(מסלטלת בחיבה את כף ידו של סורין)

סורין: (צוחק)

עיניך אדומות, נדמה לי... אה, אה... לא יפה...

נינה: העניין הוא ש... אתה רואה כמה קשה לי לנשום... בעוד חצי שעה אני מוכרחה לעזוב - צריכים למהר. למען השם, אל תעכבו אותי! אבי לא יודע שבאתי הנה.

טרפליוב: זהו - צריך להתחיל כבר. מוכרחים לקרוא לכולם.

סורין: אני כבר אקרא להם. (פונה שמאלה, כשהוא מזמר את "שני גרנאדיירים", אחר כך מביט לאחוריו) אני זוכר עדיין איך פצחתי פעם בשיר כמו עכשיו, ואז אמר לי עוזר-התובע-הכללי: "עלי להעיר, הוד-מעלתך - קולך חזק מאוד". ולאחר הרהרו הוסיף: "אבל - תוקפני". (צוחק ויוצא)

נינה: אבי ואמי החורגת לא מרשים לי לבוא הנה. בוהמה, הם אומרים. חוששים שאיהפך לשחקנית. אבל אני נמשכת אל המקום הזה, אל האגם הזה, כמו שחף... אתה כל כך קרוב אלי.

(מסתכלת סביבה)

טרפליוב: אנחנו לבדנו כאן.

נינה: (בחשש) אתה בטוח?

טרפליוב: בטוח. אין איש. (מתנשקים)
אל תלכי כל כך מוקדם - אני מבקש ממך.

נינה: מוכרחה.

טרפליוב: ואם אבוא אתך אליך, נינה? כל הלילה בגן, מסתכל אל חלונך?

נינה: לא בא בחשבון - השומר ירגיש. חוץ מזה הכלב עוד לא רגיל אליך. הוא ינבח.

טרפליוב: אני אוהב אותך.

נינה: ש... ש...

טרפליוב: (שומע צעדים) מי שם? זה אתה, יאקוב?

יאקוב: (מעבר לבמה) בדיוק כך.

טרפליוב: איש-איש למקומו. הגיע הזמן. הירח עולה כבר, כן?

יאקוב: בדיוק כך.

טרפליוב: ספירט יש? גופרית יש?

יאקוב: כן, אדוני.

טרפליוב: ברגע שתיראינה העיניים האדומות - צריכים כולנו להריח גופרית. (אל נינה) את יכולה לזוז - הכל מוכן. את מתרגשת?

נינה: כן, מאוד. לא בגלל אמך - ממנה אני דווקא לא חוששת. מה שמפחיד אותי - זה לשחק בנוכחותו... סופר מפורסם... הוא זקן?

טרפליוב: לאו דווקא.

נינה: יש לו סיפורים נפלאים.

טרפליוב: (בצינה) אולי - לא קראתי.

נינה: במחזה שלך קשה לשחק. אין בו דמויות חיות.

טרפליוב: דמויות חיות! את החיים צריך לתאר לא כמות שהם ולא כמות שהם צריכים להיות - את החיים צריך לתאר כפי שהם נראים בחלומותינו.

נינה: מובן, אבל במחזה שלך אין כמעט עלילה - רק דיבורים. חוץ מזה, לדעתי, מחזה בלי אהבה...

(נעלמים אל מעבר לבמה)

(נכנסים פולנה אנדרייבנה ודורן)

פולנה: שוב הלחות הזאת. תנעל משהו חם.

דורן: לי חם.

פולנה: אתה לא שומר על עצמך. סתם עקשן. אתה רופא ואתה יודע שהלחות מזיקה לך - אבל אתה נהנה מן הדאגה שאתה גורם לי. ב כ ו ו נ ה ישבת אתמול כל הערב על המרפסת...

דורן: (מפזם לעצמו) "אל תאמרי שעלומיך נעלמו"

פולנה: שקעת במין שיחה כזאת עם אירנה ניקולאייבנה - עד שלא שמת לב לקור. היא מוצאת חן בעיניך - תודה...

דורן: אני בן חמישים וחמש.

פולנה: אז מה? לגבר זה לא גיל.

דורן: מה לעשות.

פולנה: נשים התאהבו בך תמיד ותמיד נתלו על צווארך.

דורן: (מושך בכתפיו) הן אהבו בי בעיקר את הרופא המוכשר. לפני עשר - חמש-עשרה שנה הייתי, כזכור לך, הרופא-המיילד היחיד בכל המחוז. מה גם שהייתי תמיד ישר כלפיהן.

פולנה: (תופסת בידו) יקירי שלי!

(נכנסים ארקאדינה וסורין שלובי-זרוע, ואתם טריגורין, שאמראייב, מדביידיינקו ומאשה)

שאמראייב: בשנת 1873, בפולטאבה, ביריד - היא שיחקה להפליא. איזו התפעלות. שיחקה להפליא. אולי ידוע לך במקרה איפה נמצא עכשיו ציאדין, פאבל סמיוניץ' - הקומיקאן? איש לא עשה את ראספליויב כמוהו. הוא עלה אפילו על סאדובסקי בכבודו ובעצמו. על דברתי, גברתי הנערצה.

ארקאדינה: ציאדין! סדובסקי! תמיד אתה שואל אותי על אנשים מימי מתושלח. מניין ל י לדעת? (מתיישבת)

שאמראייב: (באנחה) פאשקה ציאדין. אין לנו היום אנשים כאלה. התיאטרון ירד, אירנה ניקולאייבנה.

דורן: שחקנים גדולים כבר אין הרבה - זה נכון, אבל הרמה הממוצעת, לעומת זאת, נשתפרה מאוד.

שאמראייב: אני חולק עליך. אבל על טעם וריח - אין להתווכח. (טרפליוב מגיח מאחורי הבמה)

ארקאדינה: (אל בנה) מתי מתחילים, בני החביב?

טרפליוב: עוד מעט. קצת סבלנות.

ארקאדינה: (קוראת מתוך "המלט")

"הו, המלט, אף מלה!
אתה את שתי עיני כיוונת פנימה,
אל נשמתי, ושם היא נתגלתה
מוכתמת לוזמיז בדם קרוש!"

טרפליוב: "ואת לבי תני לייסר - ואייסרו,
כי לב סורר נולד לייסורים!"

שאמראייב: "המלט"! "המלט"!
(צליל חליל עולה מאחורי הבמה)

טרפליוב: רבותי, תשומת-לב בבקשה! (אתנח) אנחנו מתחילים. (נוקש במקלו ומדבר בקול רם) הו, אתם צללים כבודים ועתיקים אשר צפים על האגם הזה, לילה-לילה, בואו והראו לנו בחלום את העתיד בעוד מאתיים אלף שנה!

סורין: בעוד מאתיים אלף שנה לא ישאר כאן שום דבר.

טרפליוב: אז בואו נחלום את הישומדברי הזה.

ארקאדינה: נחלום אותו. לישון.

(המסך עולה וחושף את מראה האגם. הירח נראה מעל לאופק, כשבבואתו משתקפת במים. לבושה לבנים, על אבן גדולה, יושבת נינה זארייצ׳נאייה)

נינה: בני-אדם, אריות, נשרים ועורבים, איילים-מקרינים, אווזים, עכבישים, דגים אילמים במצולות, יונקים בעלי-זימים וכן יצורים מיקרוסקופיים למיניהם - בקיצור כלל היצורים החיים, כלל צורות-החיים שהשלימו את מעגל קיומם האבל - דעכו, דעכו... אלפים בשנים כבר אין בדור-הארץ מצליח לשאת את יצוריו - והריח העלוב הזה מדליק את פנסו לשווא. קר, קר, קר. ריק, ריק, ריק. נורא, נורא, נורא. (אתנח) נשמת-העולם - זו אני... בי נתמזגה תודעת-אנוש עם השפלים

(המשך): ביצרי החיה והבהמה - ואני זוכרת הכל, הכל... כל מה שחי בי אי-פעם חי בי היום מחדש.

(בוהק בוצי עולה מן האגם)

ארקאדינה: (בקול שקט) האסכולה הדקאדנטית.

טרפליוב: (בנעימה מתחננת ונזפנית גם יחד) אמא!

נינה: אני יצור בודד. אני פוצה את פי רק אחת למאה שנה, וקולי קול קורא במדבר... אפילו אתם, אורות אגם חיוורים, אינכם שומעים אותי. אבל דבר אחד איננו נסתר ממני: במלחמת-החורמה לי עם השטן, עילת-העילות של החומר-הנצחי, אני חייבת לנצח, ויהי-מה, שכן רק הודות לנצחוני יתמזגו החומר והרוח למהות אחת. אבל, עד אז - אימה, אימה. (אתנח) (שני כתמי-אור אדומים נראים על פני האגם) הנה קרב אלי אויבי הנצחי. אני רואה כבר את עיניו הנוראות, האדומות...

ארקאדינה: ריח-גופרית נודף כאן. זה הכרחי?

טרפליוב: הכרחי.

ארקאדינה: אה, זה פעלול.

טרפליוב: אמא!

נינה: השטן משתעמם - אין אנשים.

פולנה (לדורן) הסרת את הכובע. חבוש אותו - אחרת תצטנן.

ארקאדינה: הדוקטור מסיר את כובעו לפני השטן, אבי-אבות נצחיות החומר.

טרפליוב: (בכעס) ההצגה נגמרה! די כבר! די כבר! מסך!

ארקאדינה: מה הכעס הזה?

טרפליוב: די! מסך! להוריד מסך! (רוקע ברגלו) סליחה! שכחתי לרגע שרק למעטים נבחרים מותר לכתוב מחזות. ניסיתי לשבור את המונופולין. לי... אני... (מנסה לומר עוד משהו, אבל מחווה תנועת ויתור ויוצא)

ארקאדינה: מה אתו? מה אמרתי לו?

סורין: העלבת אותו.

ארקאדינה: הוא עצמו הודה מראש שכל הענין הוא מהתלה - ובכן, התייחסתי אל מחזהו כאל מהתלה.

סורין: כן, אבל...

ארקאדינה: ועכשיו מתגלה לפתע שהוא כתב יצירת אמנות גדולה! מה דעתכם על זה? מסתבר, שלא לשם <u>מהתלה</u> החליט להציג את המחזה ולבשם את האויר בניחוח-גופרית, אלא לשם הפגנה... הוא רצה <u>ללמד</u> אותנו איך צריך לכתוב ואיך צריך לשחק. זה כבר מתחיל לשעמם. תאמרו מה שתאמרו - הקינטורים הנצחיים והעקיצות המנדנדות האלה נמאסו עלי!

סורין: הוא רצה לגרום לך נחת.

ארקאדינה: נחת? ובכן, מדוע לא בחר במחזה נורמאלי יותר במקום לאלץ אותנו להאזין לפטפוט הדקאדנטי הזה? אומנם למען ההומור אני מוכנה להאזין לפעמים גם לפטפוטים - אבל פה יש יומרות לעבר צורות חדשות ותקופה חדשה בתיאטרון. לדעתי, אין כאן שום דבר חדש - מלבד הפגנת אופי דוחה.

טריגורין: כל אחד כותב לפי רצונו - וכפי יכולתו.

ארקאדינה: שיכתוב לו לפי רצונו וכפי יכולתו - רק שיעזוב אותי במנוחה.

דורן: יופיטר, אתה כועס...

ארקאדינה: זה מתקבל על הדעת - אבל אל נדבר על מחזות. איזה ערב חביב! אתם שומעים, רבותי? שרים. (מקשיבה) כמה יפה.

פולנה: זה מן החוף שממול. (אתנח)

ארקאדינה: (לטריגורין) שב כאן, על ידי. לפני עשר - חמש-עשרה שנה נשמעו כאן באגם צלילי נגינה וזמרה כמעט מדי ערב. שש אחוזות יש על החוף הזה. אני זוכרת קולות צחוק, המולה, יריות ורומאנים, רומאנים... והמאהב-הכוכב, אליל-שש-האחוזות, היה אז - הנהו לפניך - (מצביעה לעבר דורן) דוקטור יבגני סרגייץ'. גם עכשיו הוא מקסים - אבל באותם ימים ממש אי אפשר היה לעמוד בפניו... אבל מצפוני מתחיל להציק לי. מדוע פגעתי ברגשותיו של ילדי המסכן? אני מודאגת. (בקול רם) קוסטיה! בן! קוסטיה!

מאשה: אני אלך לחפש אותו.

ארקאדינה: עשי זאת חביבתי.

מאשה: (פונה שמאלה) אה-הוו! קונסטאנטין גאברילוביץ'! אה-הוו!

נינה: (בוקעת מאחורי הבמה) נראה לי שהמשך כבר לא יהיה - אז מותר לי לצאת. שלום לכולם! (נושקת לארקאדינה ולפולנה אנדרייבנה)

סורין: בראוו! בראוו!

ארקאדינה: בראוו! בראוון! נהנינו והתרשמנו. עם פנים כאלה ועם קול כזה - ממש פשע להשאר בכפר. את חייבת להצטרף לתיאטרון.

נינה: אה, סתם חלום

ארקאדינה: מי יודע? ובכן הרשי לי להציג לפניך: טריגורין, בוריס אלקסייביץ'.

נינה: הו, אני כל כך שמחה... (בנעימה מבויישת) אני תמיד קוראת אותך...

ארקאדינה: (מושיבה אותה לידה) אין צורך לבוא במבוכה חביבתי. הוא אמנם אדם מפורסם, אך בעל נפש פשוטה. הביטי - הוא בעצמו נבוך.

דורן: עכשיו, נדמה לי, אפשר אולי להעלות את המסך. קצת דחוס פה, לא כן?

שאמראייב: (בקול רם) יעקוב, את המסך, בן-אדם!

(המסך עולה)

נינה: (לטריגורין) זה היה מחזה מוזר, לא?

טריגורין: לא הבנתי ולא כלום, ועם זאת נהניתי. את שחקת בכנות רבה. גם התפאורה היתה יפה. (אתנח) באגם הזה יש בוודאי הרבה דגים.

נינה: יש.

טריגורין: אני אוהב מאד לדוג. לגבי - אין תענוג גדול יותר מאשר לשבת לפנות ערב על שפת נהר ולהסתכל על המצוף.

נינה: ואני חשבתי שמי שטעם טעם יצירה - כבר לא מסוגל ליהנות מדברים אחרים.

ארקאדינה: (מצטחקת) אל תאמרי לו דברים כאלה. מחמאות מקלקלות אותו.

שאמראייב: פעם, אני זוכר זאת היטב, הדגים סילווה הגדול, באופרה חמוסקבאית, ידוי נמוך במיוחד. ודווקא ברגע זה, כאילו להכעיס, ישב באחד מתאי היציע זמר אלמוני ממקהלת כנסיה. פתאום, תארו לעצמכם, אנו שומעים לתדהמתנו את הקריאה 'בראוו, סילווה!' בוקעת מפיו, באוקטאבה שלמה נמוך יותר... כך בערך: (בבאס נמוך) 'בראוו סילווה!'... דיממת מוות נשתררה באולם. (אתנח)

דורן: מלאך הדממה חלף מעלינו!

נינה: ואני צריכה כבר ללכת. שלום לכם.

ארקאדינה: לאן? כל כך מוקדם? אנחנו לא ניתן לך לכת.

נינה: יש לי אבא שמחכה לי.

ארקאדינה: איזה אב, באמת... (מתנשקות) נו, מה לעשות. חבל, חבל מאוד להיפרד.

נינה: אילו ידעת כמה קשה לי ללכת מכאן.

ארקאדינה: כדאי שמישהו ילווה אותך, קטנתי.

נינה: (בבהלה) לא, לא!

סורין: (אל נינה, בנעימה מפצירה) הישארי, באמת!

נינה: בלתי אפשרי, פיוטר ניקולאייביץ'.

סורין: הישארי עוד שעה - אהובתי, יקירתי. נו מה, באמת...

נינה: (לאחר שיקול דעת, דומעת קמעה) אי אפשר! (לוחצת את ידו ויוצאת).

ארקאדינה: בעצם נערה אומללה. אומרים שאמה המנוחה הורישה לבעלה את הכל, עד הפרוטה האחרונה. עכשיו נשארה

(המשך): הקטנה בחוסר כל ממש, משום שאביה כבר ניסח את צוואתו, לפיה עובר כל רכושו אל אשתו השניה. זוהי שערוריה.

דורן: כן, אביה נבל אמיתי - יש להודות.

סורין: (מחכך את כפותיו הקפואות) בואו נלך גם אנחנו, רבותי - הלחות גוברת. נתקפתי כאב רגליים.

ארקאדינה: מסכן שכמוך. נו, נלך, נלך, זקן אומלל. (אוחזת בזרועו)

שאמראייב: (מציע את זרועו לאשתו) מאדאם?

סורין: הכלב מילל שוב. (אל שאמראייב) עשה נא לי טובה, איליה אפאנסייביץ', תן הוראה חביבה להתיר אותו.

שאמראייב: בלתי אפשרי, פיוטר ניוקלאייביץ' - אני חושש שיפרצו לי לאסם - הוא מלא דוחן.

סורין: לעזאזל עם הדוחן שלך!

שאמראייב: (אל מדביידיינקו הפוסע לידו) אז מה? - באוקטאבה שלמה נמוך יותר: 'בראוו סילווה!' והוא הרי לא זמר מפורסם, אלא זמר כנסייה רגיל.

מדבייד.: כמה משלמים היום לזמר כנסיה?

שמאראייב: מה שהבאס נמוך יותר, השכר גבוה יותר.

(כולם, פרט לדורן, יוצאים. טרפליוב נכנס בינתיים)

טרפליוב: כולם נכנסו כבר הביתה?

דורן: כן, חוץ ממני.

טרפליוב: מאשנקה מחפש אותי בכל שטח הגן. אני לא סובל את היצור הזה.

דורן: (לעצמו) אני לא תופש. או שאני חסר הבנה או שיצאתי מדעתי - אבל המחזה שלך דווקא מצא חן בעיני. יש בו משהו. אמנם זהו מחזה מוזר במקצת, ואת סופו כבר לא קלטתי - ובכל זאת הוא השאיר עלי רושם עז. אתה אדם מוכשר - וזה מזמין המשך.

(טרפליוב לוחץ את ידו בחוזקה וחובקו בחיבה)

דורן (המשך): הביטו הביטו - איזה טיפוס רגשני. ובכן, מה רציתי לומר? אתה שאבת את תוכן המחזה שלך מעולם הרעיונות המופשטים, וכך צריך להיות, כי יצירה אמנותית חייבת לבטא רעיון גדול. רק הרציני באמת הוא גם יפה. שמע, אתה חיוור!

טרפליוב: אז אתה אומר שצריך להמשיך?

דורן: בוודאי - בתנאי שתמשיך לעסוק בעיקר ובנצחי.

טרפליוב: סליחה, איפה זארייצ'נאייה?

דורן: זאת ועוד: בכל יצירה חייב להיות רעיות מרכזי מסויים וברור. חייב אדם לדעת לשם מה הוא כותב, אחרת כשרונו יהרוס אותו.

טרפליוב: (בקוצר רוח) איפה נינה?

דורן: חזרה הביתה.

טרפליוב (ביאוש) מה עושים עכשיו? אני רוצה לראות אותה... אני מוכרח לראות אותה... אני אלך...

(נכנסת מאשה)

דורן: (לטרפליוב) הרגע, ידידי.

טרפליוב: לא, אני בכל זאת אלך. אני מוכרח ללכת.

מאשה: לך נא הביתה, קונסטאנטין גאברילוביץ'. אמך מחכה לך. היא מודאגת.

יצחק חזקיה, אברהם בן יוסף הקאמרי 1974 צילום: מולה את הרמתי

זהרירה חריפאי, חנה מרון   הפקת הקאמרי 1974   צילום: מולה את הרמתי

טרפליוב: אמרי לה שנסעתי מכאן. ואני מבקש מכולכם לעזוב אותי במנוחה! עזבו אותי! הפסיקו לעקוב אחרי!

דורן: לא, לא, לא, חביב שלי... לא יתכן כך... לא יפה!

טרפליוב: (דומע) שלום לך, דוקטור. תודה לך... (יוצא)

דורן: (באנחה) הנעורים, הנעורים!

מאשה: כשאין כבר מה לומר אז אומרים: 'הנעורים, הנעורים'...

(מריחה טבק)

דורן: (תופס מידה את קופסת הטבק ומשליך אותה אל בין השיחים) מבחיל! (לאחר אתנח) אני שומע שמנגנים בבית. ניכנס.

מאשה: חכה רגע.

דורן: מה קרה?

מאשה: אני מוכרחה לדבר אתך... אני חשה שהכרחי לי לומר... (בהתרגשות עזה) אני לא חשה קירבה אמיתית אל אבי... אבל אליך יש בי משהו... אני חשה מין קירבה מוזרה אליך. עזור לי, עזור לי - אחרת אעשה שטות נוראה, אעולל לעצמי משהו... אין לי כוח יותר...

דורן: אבל מה? במה לעזור לך?

מאשה: אני סובלת. שום אדם לא יודע כמה אני סובלת! (מצניחה את ראשה אל חזהו. בלחש) אני אוהבת את קונסטאנטין.

דורן: כמה רגשנים אתם כולכם! כמה רגשנים! וכמה אהבה יש בכם... האגם הזה כישף אתכם! (ברוך) אבל מה אני כבר יכול לעשות, ילדתי?

- מ ס ך -

<u>מערכה שנייה</u>

רחבה קטנה למשחק הקרוקט. בירכתי הפרדס, מצד ימין, ניצב בית עם מרפסת גדולה, ומשמאל - האגם, שבבואת-השמש משתקפת במימיו. ערוגות פרחים. צהריים. חם. בשולי רחבת הקרוקט, בצל עץ רב שנים, יושבים על ספסל גינה ארקאדינה, דורן ומאשה. על ברכי דורן - ספר פתוח.

דורן: (קורא) הו... "מיותר לומר כי יש סיכון ניכר בנסיית החברה לספח ולעודד כותבי רומאנים, ממש כפי שיש סיכון בנסייתו האפשרית של סוחר קמח להתמכר לגידול עכברושים באמבריו...

ארקאדינה: (אל מאשה) מאשה קומי. (קמות) בואי עמדי על ידי. את בת עשרים ושתיים וגילי כמעט כפול משלך. מה דעתך, יבגני סרגייץ' - מי מאתנו נראית צעירה יותר?

דורן: כמובן שאת.

ארקאדינה: את רואה? <u>ומדוע</u>, תשאלי? משום שאני פעילה, משום שאיכפת לי, משום שאני תמיד בתנועה. קבעתי לי כלל: על העתיד לא חושבים. מה שחייב לקרות - חייב לקרות.

דורן: (מפזם חרש) "ספרו פרחי, ספרו לה"...

ארקאדינה: וכמובן - הקורקטיות שלי, תכונה אנגלית. אני, חביבתי, כמו שאומרים, מיתר מתוח. תמיד מחזיקה את עצמי טיפ-טופ, הלבוש והשיער כמו שצריך. האם הרשיתי לעצמי אי פעם לצאת מן הבית, אפילו אל

(המשך): הגן, לבושה חלוק או בלתי מסורקת? אף פעם. לכן שמרתי על רעננותי, כי מעולם לא הזנחתי את עצמי כמו האחרות... (פוסעת הלוך ושוב על פני רחבת הקרוקט, כשידיה על מותניה) שימו לב - ממש פרגית. בקלות יכולתי לגלם תפקיד של טיפשעשרה.

דורן: למרות הכל, אני חוזר אל הספר שלי. (מחזיקו בידו) איפה עמדתי? אה כן - סוחר הקמח והעכברושים...

ארקאדינה: והעכברושים. תמשיך לקרוא. (מתישבת) בעצם, תן לי אותו. אני אקרא. הגיע תורי. (לוקחת לידיה את הספר ומעיינת בו. והעכברושים... "אף-על-פי-כן, נהנים כותבי רומאנים מהצלחה רבה. כאשר מחליטה, למשל, מישהי להשיג לעצמה כותב רומאנים כלשהו, לא נותר לה אלא להעתיר עליו מחמאות ודברי חנופה..." כן - זה אולי נכון לגבי הצרפתים, אבל אצלנו זה הרבה פחות מתוכנן. אצלנו, כשמישהי מחליטה להשיג מישהו ולגרום לו שיתאהב בה - הרי היא עצמה כבר מאוהבת בו, סליחה, עד האוזניים. הוכחות לא חסרות - למשל אני וטריגורין...

(נכנס סורין, שעון על מקלו, ולידו נינה. בעקבותיהם פוסע מדביידיינקו, הודף כיסא גלגלים ריק)

סורין: (בנעימה של גננת) אז מה? שמח לנו? שמח סופסוף היום? (אל אחותו) שמח ועוד איך! האב והאם החורגת נסעו להם לשלושה ימים חביבים - ואנחנו חופשיים, שלושה ימים רצופים.

נינה: (מתישבת ליד ארקאדינה ומתרפקת עליה) איזה אושר! עכשיו אני כולי שלכם.

סורין: (מתישב בכסא הגלגלים) יפהפייה היום הקטנה, לא?

ארקאדינה: מסורקת נחמד, מעניינת... (נושקת לנינה) אבל גם עודף מחמאות עלול להזיק - מביא מזל רע. איפה טריגורין?

נינה: מתחת לסככה הפרסית שלו - דג דגים.

ארקאדינה: איך זה עוד לא נמאס עליו! (מתכוונת להמשיך בקריאתה)

נינה: מה את קוראת?

ארקאדינה: מופאסאן, "על המים", חמודתי. (קוראת שורות אחדות לעצמה) אה, ההמשך לא מעניין. אני לא שקטה. הגידו לי, מה קרה היום לבן שלי? מדוע הוא מדוכא כל כך וקודר כזה? הוא מבלה את כל זמנו באגם, ולא יוצא לי כמעט לראות אותו.

מאשה: לא טוב לו על הלב. (אל נינה, בבישנות) אולי תגישי משהו מתוך המחזה שלו?

נינה: (מושכת בכתפיה) את באמת רוצה? זה לא מעניין במיוחד!

מאשה: (מרסנת את התלהבותה) כשהוא עצמו קורא, מה שלא יהיה, פניו מתכסים חיוורון כזה ועיניו לוהטות. יש לו קול מקסים.

(נשמעת נחרתו של סורין)

דורן: לילה טוב, הוד-מעלתך.

ארקאדינה: פטרושה!

סורין: אה?

ארקאדינה: אתה ישן?

סורין: בכלל לא. (אתנח)

ארקאדינה: אחי היקר, אתה לא מקבל שום טיפול רפואי - וזה לא טוב.

סורין: אני דווקא לא מתנגד לטיפול, אבל הרופא לא כל כך בעד.

דורן: טיפול! בגיל שישים!

סורין: גם בגיל שישים עוד רוצים לחיות.

דורן: (בקוצר רוח) כן, מילא! כן טוב, קח כמה טיפות ולריאן.

סורין: טיפול ולריאן!

ארקאדינה: נדמה לי שאחד מאותם מעיינות מרפא היה יכול להיות טוב בשבילו.

דורן: מעיינות? או שכן או שלא.

מדבייד.: פיוטר ניקולאייביץ' צריך היה להפסיק לעשן.

סורין: שטויות.

דורן: בכלל לא שטויות. שתייה ועישון, ידידי, מעמעמים את האישיות. אחרי סיגריה או כוסית אתה חדל להיות פיוטר ניקולאייביץ' ונהפך לפיוטר ניקולאייביץ' פלוס מישהו נוסף.

סורין: (צוחק) לך קל לדבר. אתה עשית חיים כל השנים האלה - ואני? עבדתי. עשרים ושמונה שנים עבדתי במשרד המשפטים - אבל לחיות עוד לא התחלתי. אתה, לעומת זאת, שבע ואדיש וממילא נוטה להתפלסף -

(המשך): אבל אני פשוט רוצה לחיות, ולכן אני שותה את יין הדובדבנים שלי בזמן הארוחה ומעשן לי את הסיגריה שלי. זהו זה.

דורן: צריך לקחת את החיים ברצינות - אבל לקבל טיפול רפואי בגיל שישים ולהצטער על התענוגות שהחמצת בנעוריך זה, במחילה די אווילי.

מאשה: (קמה) הגיע הזמן לאכול צהריים. (פוסעת במאמץ) נרדמה לי הרגל. (יוצאת)

דורן: עכשיו היא הולכת להרביץ שתי כוסיות לפני הארוחה.

סורין: מסכנה, אין לה מזל.

דורן: שטויות במיץ, הוד מעלתך.

סורין: אתה מדבר כאדם שבע.

ארקאדינה: אה, מה כבר יכול לשעמם יותר מהשיעמום הכפרי החמוד הזה? חם, שקט, איש לא עושה שום דבר - וכולם מתפלספים. נחמד להיות אתכם ידידי, להאזין לדבריכם המעניינים, אבל... להסתגר באיזה חדר במלון ולעבוד על תפקיד - מהנה הרבה יותר!

נינה: (בהתלהבות) מאה אחוז! אני כל כך מבינה אותך.

סורין: ודאי שבעיר יותר טוב. אתה יושב לך בחדר העבודה שלך, לא מכניסים אליך אנשים בלי הודעה מוקדמת, יש לך שם טלפון, תחבורה מסודרת וכו' וכו'...

דורן: (מפזם חרש) "ספרו פרחי, ספרו לה"...

(נכנסים שאמראייב ופולנה אנדרייבנה)

שאמראייב: הו, הנה הם! בוקר טוב לכולם! (נושק את יד ארקאדינה, ואחר כך את יד נינה) שתיכן נראות ממש

(המשך): מצויין. (לארקאדינה) אשתי ספרה לי שאת נוסעת אתה העירה היום - באמת?

ארקאדינה: באמת, באמת.

שאמראייב: המ... רעיון גדול. אבל, גברתי היקרה, איך, בעצם, את מתכוננת לנסוע? היום מובילים כאן את השיפון, יום הובלה מלא, כל הפועלים עסוקים - וכל הסוסים, כמובן. חשבת על סוסים כלשהם בהקשר זה?

ארקאדינה: סוסים? מה לי ולסוסים?

סורין: אבל יש לנו כאן גם סוסי הסעה.

שאמראייב: (בהתרגשות) סוסי הסעה? קל לומר. ומניין, לדעתכם, אקח רתמות? אתם מפליאים אותי! אתם ממש מפליאים אותי! גברתי הנערצה! מי כמוני מכבד את כשרונך האמנותי. עשר שנים מחיי הייתי נותן בשבילך, עשר שנים. אבל סוסים - לא בא בחשבון.

ארקאדינה: אבל מה, אם אני מוכרחה לנסוע? יש לך רעיונות!

שאמראייב: גברתי הנערצה - אין לך מושג בחקלאות!

ארקאדינה: (כתקפת זעם) שוב הסיפור הישן! לידיעתך - עוד היום אני חוזרת למוסקבה. או שאתה נותן הוראה מיידית לשכור בשבילי סוסים בכפר - או שאני הולכת אל התחנה ברגל!

שאמראייב: (זועם גם הוא) כך? - ובכן אני מתפטר. חפשי לך מנהל בית אחר! (יוצא)

ארקאדינה: כל קיץ אותו דבר, כל קיץ אותם עלבונות! רגלי לא תדרוך יותר במקום הזה! (פוסעת שמאלה, לכיוון

(המשך): הסככה. מייד לאחר מכן היא נראית נכנסת אל הבית, כשטריגורין, עמוס חכות ונושא דלי, נשרך אחריה).

סורין: (בזעם) חוצפה! יש גבול לכל דבר! נמאס עלי כל הענין הזה, נמאס כבר! להביא מייד את כל הסוסים לכאן!

נינה: (אל פולנה אנדרייבנה) לסרב במשהו לשחקנית המפורסמת! כל שגעון קטן שלה - חשוב יותר מכל משק חקלאי, אהז קשה להאמין.

פולנה: (בייאוש) מה אני יכולה לעשות? תביני את מצבי. מה כבר אני יכולה לעשות?

סורין: (אל נינה) בואי ניגש אל אחותי... נפציר בה כולנו שלא תסע היום, מה? (מעיף מבט לכיוון יציאתו של שאמראייב) טיפוס בלתי נסבל! רודן!

נינה: (אינה מניחה לו לקום) שב, שב... אנחנו נוביל אותך... (היא ומדביידיינקו הודפים את כסא הגלגלים) דבר נורא, כל הענין הזה!

סורין: דבר נורא בהחלט... אבל הוא לא עוזב - אני כבר הולך לדבר אתו. (יוצאים. נשארים רק דורן ופולנה אנדרייבנה)

דורן: אנשים משעממים, למעשה, צריך היה פשוט לגרש מכאן את בעלך. הסוף יהיה שהזקנה, פיוטר ניקולאייביץ' ואחותו ילכו להתנצל לפניו. תראי.

פולנה: אפילו את סוסי ההסעה שלח לעבודה בשדות. והמריבות האלה - ענין של יום יום. אילו ידעת כמה זה מעצבן אותי! זה יחלה אותי בסוף. תראה

(המשך): כמה אני רועדת. אין לי כוח כבר לתכונות הגועליות שלו. (בתחנונים) יבגני יקירי, איש נעים שלי - קח אותי מפה... החיים עוברים, אנחנו כבר לא צעירים. מגיע לנו לחיות לפחות את שארית חיינו בלי מחבואים ובלי שקרים... (אתנח)

דורן: אני כבר בן חמישים ושש. מאוחר מדי לשנות את חיי.

פולנה: אני יודעת, מדוע אתה מסרב לי. אני לא היחידה, ולקחת את כולן אליך קצת קשה. אני מבינה. סלח לי. כבר נמאסתי עליך.

(נינה מופיעה ליד הבית, קוטפת פרחים)

דורן: זה לא בדיוק כך.

פולנה: הקנאה אוכלת אותי. כמובן - אתה רופא, וממילא אתה מוקף נשים. אני בהחלט מבינה...

דורן: (אל נינה, הקרבה אליהם) מה המצב שם?

נינה: אירנה ניקולאייבנה בוכה ופיוטר ניקולאייביץ קיבל התקף קצרת.

דורן: (קם) ניגש וניתן להם כמה טיפול ואלריאן...

נינה: (מגישה לו את הפרחים שקטפה) קבל נא!

דורן: חן חן. (פוסע לעבר הבית).

פולנה: (פוסעת בעקבותיו) איזה יופי של פרחים! (ליד הבית, בקול עמום) תן לי את הפרחים האלה! תן לי את הפרחים האלה! (מקבלת אותם, מועכת ותולשת ומשליכה את הצרור המושחת ארצה. שניהם נכנסים אל הבית)

נינה: אבל מדוע?

טרפליוב: (נכנס בלי כובע, מחזיק רובה ושחף ירוי) לבדך כאן?

נינה: לבדי.

(טרפליוב מניח את השחף הירוי לרגליה)

נינה: מה זה?

טרפליוב: עשיתי מעשה נבלה היום - הרגתי שחף. אני מניח את קורבן נבלותי לרגליך.

נינה: מה קרה לך? (מרימה את השחף ומסתכלת בו)

טרפליוב: (אחרי אתנח) כך בדיוק אהרוג את עצמי בקרוב.

נינה: קשה להכיר אותך.

טרפליוב: נכון, אבל כל זה התחיל מרגע שקשה היה להכיר אותך. יחסך אלי נשתנה. מבט קר כזה. מגיבה רע על עצם נוכחותי.

נינה: בזמן האחרון נעשית רגזן. אתה מדבר בצורה לא מובנת, במין דימויים כאלה. גם השחף הזה הוא, כנראה, מין דימוי לגביך - אבל אני, סליחה, לא רוצה ענינים עם כל זה... (מניחה את השחף על הספסל הסמוך) אני, כנראה, פשוטה מכדי להבין אותך.

טרפליוב: כל הענין התחיל בערב הזה, בכשלון הטפשי של המחזה שלי. נשים לעולם לא סולחות כשלונות. שרפתי את כתב היד, עד פיסת הנייר האחרונה. קשה לי להאמין. כאילו התעוררתי פתאום ונוכחתי שהאגם הזה יבש בין לילה או סתם נבלע בבטן האדמה. רק עכשיו אמרת שאת פשוטה מכדי להבין אותי. אבל מה

(המשך): יש להבין כאן?! המחזה שלי לא נתקבל על ידי הקהל, הכתיבה שלי לא נחשבת בעיניך - וכבר את חושבת אותי לטיפוס רגיל, אפסי, כמו כולם... (רוקע ברגלו) הנה, הולך כשרון אמיתי, צועד לו כמו המלט, עם ספר ביד. (בלעג) "מלים, מלים, מלים"... כוכב מאיר זה עוד לא הספיק להבחין בך אפילו וכבר את נמסה, נמוגה. לא אפריע לכם.

טריגורין: (רושם בפנקסו) מריחה טבק, משקאות חריפים... תמיד לובשת שחור. מורה מאוהב בה.

נינה: שלום, בוריס אלקסייביץ'!

טריגורין: שלום לך. העניינים נתגלגלו לפתע כך שכנראה לנסוע מכאן עוד היום. ספק רב אם נתראה שוב ביום מן הימים - וחבל. לא מזדמן לי כמעט להתקל בנערות שהן גם צעירות וגם מעניינות. אני עצמי כבר הספקתי לשכוח איך מרגישות אותן דמויות של צעירות בלתי שגרתיות בסיפורים וברומנים שלי, ולכן הייתי רוצה להתחלף אתך, ולו גם לזמן קצרצר ביותר, רק כדי לחוש מכלי ראשון מה את חשה וחושבת, ובכלל איזה מין טיפוס את.

נינה: ואני - הייתי רוצה להתחלף אתך.

טריגורין: לשם מה?

נינה: כדי לחוש ממקור ראשון מה חש סופר מפורסם. איך זה בכלל להיות מפורסם?

טריגורין: מפורסם? - שום הרגשה, כנראה. למעשה, לא חשבתי על כך מעולם. (מהרהר) אחת מן השתיים: או שאת

(המשך): מגזימה בערך פרסומי - או שפרסום פשוט לא גורם שום הרגשה.

נינה: ומה, למשל, כשכותבים עליך בעיתונים?

טריגורין: כשמשבחים אותי - נעים לי, וכשקוטלים אותי - אני חש אי נעימות במשך יממותיים.

נינה: איזה עולם מופלא! אילו ידעת כמה אני מקנאת בך! איזה הבדל עצום בין גורלו של אדם אחד לבין גורלו של אדם שני: מצד אחד הרוב הגדול, כל אלה שגוררים איכשהו את קיומם העלוב, הבלתי מורגש, חסר המקוריות והאומלל. מצד שני אותם מעטים, כמוך למשל, אחד ממליון - חיים מעניינים, קורנים, שופעים תוכן... אתה בוודאי מאושר...

טריגורין: אני? (מושך בכתפיו) המ... את זורקת מלים כמו פרסום, אושר, חיים קורנים ומעניינים, אבל לגבי כל המלים האלה אינן אלא מין מימרח קצפת שממילא אינני סובל אותו. צעיר מאד וחביב מאד מצדך לחשוב כך.

נינה: יש יופי בחייך!

טריגורין: יופי בחיי? איזה יופי? (מציץ בשעונו) מוכרח לחזור אל הכתיבה. סליחה. (צוחק) נגעת הפעם בנקודה כאובה, וזה די מרגש - וגם קצת מרגיז. אבל בואי נמשיך לדבר. בואי נדבר על חיי היפים והקורנים... במה נתחיל? (לאחר הרהור קל) ידוע לך בודאי מה זו אידיאה-פיקס. יום ולילה מטרידה אותי מחשבה אחת ויחידה - אני מוכרח לכתוב, אני

(המשך): מוכרח לכתוב, אני פשוט מוכרח... וכאשר אני מסיים סופסוף כתיבתה של יצירה, אני חש דחף בלתי מוסבר לכתוב עוד אחת ועוד אחת... אני כותב במין בהילות, בלי להפסיק, בלי יכולת לעשות שום דבר אחר. ובכן, אני שואל אותך - מה יפה כל כך ומה קורן כל כך בחיים כאלה? הנה אני כאן אתך, די פנוי אפשר לומר, ועם זאת אינני יכול לשכוח אף לא לרגע שרומאן בלתי גמור ממתין לי על שולחני. אני מעיף מבט לכיוון הוא - ומבחין בענף דמוי פסנתר... מייד צץ בי הרעיון לנצל עובדה זו באחד מסיפורי הבאים -יענן דמוי-פסנתר חלף מעלי ביעף. ברגע הבא מזהים נחירי בושם של פרח כלשהו, ומייד אני רושם לי הערה בתוך מוחי: יניחוח כאוב... פרח מוות קרוב... לשבץ בתוך תיאור של ליל קיץ כלשהוי... אני מזנק לעבר כל מלה או משפט שאני משמיע, לעבר כל מלה שאת משמיעה, ונועל אותם בחיפזון במזווה הספרותי שלי - לכל מקרה שאמצע בהם שימוש כלשהו בעתיד! כשאני מסיים יצירה, אני רץ מייד לתיאטרון או יוצא למסע דייג, וזהו הזמן בו עלי להרגע ולשכוח את עצמי - אבל לא! משהו, מין כדור ברזל אולי, מתחיל להתגלגל בתוך מוחי - רעיון לרומאן חדש! מייד אני נהדף על ידי עצמי בחזרה אל שולחן הכתיבה, ושם אני נאלץ להמשיך ולהמשיך בכתיבתי שוב ושוב, כדי לחזור ולהמשיך ולהמשיך ולחזור... וכך זה חוזר על עצמו תמיד,

(המשך): תמיד... ואין לי מנוח מעצמי. אני חש כאילו אני מכלה את חיי-עצמי.

נינה: אבל ההשראה ותהליך היצירה אינם נותנים לרגעים הרגשה של אושר?

טריגורין: ובכן, כשאני כותב - זה מהנה אותי. אני גם נהנה לעבור על ההגהות, אבל... ברגע שהדבר מופיע בדפוס אני לא יכול לסבול אותו יותר. אני נוכח מייד שלא זה מה שרציתי ושלא לזה התכוונתי, שכל הענין יסודו בטעות, שהוא לא צריך היה בכלל להיכתב (צוחק) ואז הקהל קורא את הדבר ואומר: 'כן, מקסים דווקא, כתוב בפיקחות רבה... מקסים, אבל רחוק מאוד מטולסטוי'... או - 'יצירה סבירה בהחלט, אבל אבות ובנים של טורגנייב הרבה יותר טובי'. וכך זה יימשך עד יום מותי - כל מה שאכתוב יהיה מקסים ופקחי, ולא יותר. ולאחר מותי, יעברו ידידי על פני ארוני ויגידו: 'כאן נח טריגורין, סופר טוב היה האיש, אך לא ברמתו של טורגנייבי'.

נינה: סלח לי אם אומר לך שההצלחה קלקלה אותך.

טריגורין: איזו הצלחה? אצל מי? מעולם לא חיבבתי את עצמי. אינני סובל את כתיבתי. והגרוע מכל: אני חי במין ערפל, שלעתים תכופות אינני מבין מה אני כותב. אני אוהב את המים האלה, את העצים, את השמים. הטבע מעורר בי משהו, מן יצר, תשוקה בלתי מרוסנת לכתוב. אבל, את מבינה, אני לא סתם צייר נוף, אני גם אזרח המדינה הזאת. אני אוהב אותה ואני

(המשך): אוהב את העם שחי בה. בתורת סופר אני חש בה לכתוב על העם, על סבלותיו, על עתידו. אני כותב על כל אלה במידה רבה של בהילות, נתון ללחצים ולהפצרות מכל הכיוונים. אני רואה איך המדע והחברה מזנקים קדימה, בעוד אני נחשל אחריהם יותר ויותר מרגע לרגע, כמו בן כפר שאיחר רכבת, ואז מסתבר לי שכל מה שאני כותב אינו אלא אחיזת עיניים וזיוף.

נינה: עבדת יותר מדי ולא נשאר לך פנאי להתוודע אל חשיבותך. ייתכן שלא השבעת את רצון עצמך, אבל לגבי האחרים, אתה אדם נפלא ואישיות דגולה!
(שניהם מחייכים)
למען אושר כזה - האושר שבחיי סופרת או חיי שחקנית - הייתי מוכנה להשלים עם גילויי איבה מצד משפחתי, עם דוחק כלכלי ועם אכזבות, עם חיים על פת לחם, בעליית גג נידחת. מתוך ידיעת אי השלמות שבי, אבל, בתמורה על כל זאת, הייתי תובעת תהילה... תהילה אמיתית, מהדהדת... (מכסה את פניה בידיה) הראש מסתובב לי; אוהה!

ארקאדינה: (מכיוון הבית) בוריס אלקסייביץ'!

טריגורין: קוראים לי... לארוז כנראה. אבל אין לי כל חשק לעזוב. (מעיף מבט סביב האגם) איזה נוף אלוהי! משהו כביר!

נינה: רואה את הבית עם הגינה בצד השני?

טריגורין: כן.

נינה: שם נולדתי. ביליתי את כל חיי ליד האגם הזה, ואני מכירה אותו כמו את כף ידי, כל אי קטן שבו.

טריגורין: (מבחין בשחף) אבל מה זה?

נינה: שחף. קונסטאנטין גאברילוביץ' הרג אותו.

טריגורין: ...? צפור יפה! באמת, אין לי כל חשק לנסוע מכאן. מדוע לא תנסי לשכנע את ...? ניקולאייבנה להשאר? (רושם משהו בפנקסו)

נינה: מה אתה רושם?

טריגורין: סתם, מציין לעצמי כמה הערות... לפתע צץ בי רעיון, נושא לסיפור: נערה צעירה כמוך, חיה לה על שפת האגם מילדות. היא אוהבת את האגם כמו שחף, והיא מאושרת וחפשיה כמוהו. אבל גבר מזדמן יום אחד למקום, מבחין בה, ומאחר שאין לו משהו טוב יותר לעשות - הורג אותה, כמו את השחף הזה כאן.

(אתנח. ארקאדינה מופיעה בחלון)

ארקאדינה: בוריס אלקסייביץ', איפה אתה?

טריגורין: אני בא! (הולך לעברה ומחזיר מבט אל נינה. אל ארקאדינה, ליד החלון) מה רצית?

ארקאדינה: אנחנו נשארים. (טריגורין נכנס אל הבית)

נינה: (ניגשת אל אורות שפת הבמה. לאחר הרהור) ח ל ו ם!

- מ ס ך -

<u>מערכת שלישית</u>

ביתו של סורין - חדר האוכל. דלתות מימין ומשמאל. מזנון. ארון תרופות. באמצע החדר - שולחן. מיזוודה ותיבות קרטון לכוכבעים מעידות על הכנות לנסיעה. טריגורין אוכל ארוחת בוקר. מאשה ניצבת ליד השולחן.

מאשה: אני מספרת לך את כל זה כמו לסופר. אתה יכול להשתמש בזה. (טריגורין מהנהן לאות תודה) אומר לך את האמת: אילו פצע קונסטאנטין את עצמו קשה, לא הייתי ממשיכה לחיות אפילו דקה. אף על פי כן, גמרתי אומר: את אהבתי אליו - אעקור מתוך לבי.

טריגורין: איך תעקרי?

מאשה: אתחתן עם מדביידיינקו.

טריגורין: המורה?

מאשה: כן.

טריגורין: איבכי תופש לשם מה.

מאשה: איזה טעם יש לאהבה חסרת תקווה, לצפות שנים למשהו שיקרה... כשאהיה נשואה, לא יהיה לי יותר ראש לאהבה. ואיך שלא יהיה - שינוי זה שינוי. נשתה עוד כוסית?

טריגורין: את לא מגזימה?

מאשה: <u>אתה</u> מגזים. (מוזגת לו) ולא תביט עלי כך. נשים שותות יותר משאתה חושב. אלה ששותות בגלוי, כמוני, הן במיעוט - רובן שותות בסתר, אבל שותות. ותמיד ליקר או קוניאק. (משיקה כוסיתה

(המשך): לכוסיתו) לחיים! אתה אדם כן וגלוי לב. חבל שאתה נוסע. (לוגמים).

טריגורין: לי דווקא אין כל חשק לנסוע.

מאשה: שכנע אותה להשיאר.

טריגורין: אין סיכוי, בגלל ההתנהגות המשונה של בנה. קודם הוא יורה בעצמו, אחר כך הוא מודיע שיזמין אותי לדוקרב. ולשם מה? סתם מתנפח, צוהל כסייח, מטיף לצורות אמנות חדשות... אבל הלא יש מקום לכל הצורות, הישנות והחדשות, לא כן? מה הלהיטות הזאת לדחוק את רגליהם של אחרים?

מאשה: הוא פשוט מקנא. אבל זה לא עניני.

(אתנח. יאקוב חוצה את החדר משמאל לימין כשמיזוודה בידו. נכנסת נינה וניצבת ליד החלון)

המורה שלי אולי לא שיא הפקחות, אבל הוא איש עני וטוב לב, והוא אוהב אותי בכל לבו. חבל לי עליו - הוא מעורר רחמים. גם אמו הזקנה מעוררת רחמים. כן, אז הרשה לי לאחל לך הצלחה, ואל תזכור אותי לרעה (לופתת בכוח את כף ידו) שלח נא לי פעם את ספריך עם הקדשות, אבל אל תכתוב ׳לעלמה הנכבדה׳ אלא אולי משהו כמו - ׳למאריה שאינה זוכרת את שם משפחתה ושאינה יודעת לשם מה בכלל היא חיה בעולם הזה׳. שלום, איש! (יוצאת)

נינה: (מושיטה לטריגורין יד קפוצה) זוג או פרט?

טריגורין: זוג.

נינה: (באנחה) פרס. גרגר אפונה אחד. ניסיתי לנחש לעצמי את העתיד: כן אהיה שחקנית - לא אהיה שחקנית? עצה טובה - זה מה שדרוש לי.

טריגורין: זה לא ענין של עצות. (אתנח)

נינה: אנחנו עומדים להיפרד זה מזו, ומי יודע... אם נתראה אי פעם. בקשה קטנה לי אליך: קבל ממני את הקמע הקטן הזה למזכרת. בקשתי שיחרטו עליו את ראשי התיבות של שמך... ובצד השני את שם ספרך - "ימים ולילות".

טריגורין: דבר מפואר! (נושק לקמע) מתנה חביבה מאוד! (אתנח) תודה!

נינה: תזכור אותי לפעמים?

טריגורין: אזכור אותך. אזכור אותך כמו שהיית באותו יום שמשי - זוכרת? כשלבשת את השמלה הבהירה שלך... שוחחנו על כל מיני דברים... ועל הספסל היה מונח השחף הלבן.

נינה (שקועה בהרהורים) כן, השחף...(אתנח) לא נוכל להמשיך לדבר עכשיו. מישהו מתקרב אלינו... אבל לפני שתיסע, אני מבקשת, הואל להקדיש לי שתי דקות... (יוצאת שמאלה, וברגע צאתה נכנסים מימין ארקאדינה עם סורין, לבוש פראק ועטוי כוכב-מיסדר-הכבוד. אחריהם נכנס יאקוב, עסוק בפעולות אריזה)

ארקאדינה: הישאר בבית, זקן. לשם מה לך, עם הרבמאטיזם שלך, לצאת למסע ביקורים אצל אנשים? (לטריגורין) מי זו, שיצאה מכאן עכשיו? נינה?

טריגורין: כן.

ארקאדינה: הו, פארדון - הפרענו... (מתישבת) נדמה לי שהכל ארוז. אני עייפה. (קורא מעל הקמע) "ימים ולילות", עמוד 121, שורות 11 - 12.

יאקוב: (אגב פינוי השולחן) לארוז גם את החכות?

טריגורין: כן, אני מתכוון עוד להשתמש בהן. את הספרים - תן למישהו.

יאקוב: כן אדוני.

טריגורין: (לעצמו) עמוד 121, שורות 11 - 12. מה כתבתי שם? (לארקאדינה) יש ספרים שלי בבית הזה?

ארקאדינה: בחדר העבודה של אחי, בארון שבפינה.

טריגורין: עמוד 121... (יוצא)

ארקאדינה: באמת, פטרושה - מוטב לך להישאר בבית...

סורין: בלעדיך יהיה לי קשה כאן בבית.

ארקאדינה: ומה בעיר?

סורין: גם שם לא מזהיר, אבל בכל זאת... (צוחק) שם יתקיים טקס הנחת אבן הפינה לאולם הקהילה וכיוצא בזה... מתחשק לי להזיז את עצמי קצת - נמאס כבר להיות מונח כל הזמן במקום אחד, כמו איזו מאפרה ישנה וכוי וכוי. הזמנתי את הסוסים לשעה 1.00.

ארקאדינה: (לאחר אתנח) מוטב בכל זאת שתישאר כאן, בלי להשתעמם יותר מדי, אבל גם בלי להצטנן. ובהזדמנות זו כדאי שתשגיח קצת על בני, שתדאג לו ושתדריך אותו מפעם לפעם. (אתנח) הנה, אני נוסעת לי עכשיו, מבלי לדעת מדוע בעצם ניסה קונסטאנטין

(המשך): להתאבד. לי נוֹמה שהסיבה העיקרית היא הקנאה. מוטב שאקח מכאן את טריגורין, ומה שיותר מוקדם - יותר טוב.

סורין: היו גם סיבות אחרות. צריך להבין - איש צעיר, אינטליגנטי, חי לו כאן בפרובינציה, מדבר שממה, בלי כסף, בלי מעמד חברתי, בלי עתיד. גם בלי תעסוקה. הבטלה הזאת גורמת לו גם פחד וגם בושה.

ארקאדינה: אולי כדאי היה שישיג מישרה או משהו?...

סורין: מישרה? לא. (משרקק קלות, ולאחר מכן מושך את דבריו בנעימת פיקפוק) הפיתרון הטוב ביותר, לדעתי, הוא... שתיתני לו קצת כסף. קודם כל כדאי שיתחיל סופסוף להתלבש כמו בן אדם. הוא לובש אותו מיקסורן כבר שלוש שנים, ואין לו אפילו מעיל עליון... (צוחק) גם קצת בילויים לא היו מזיקים לו... כדאי היה, למשל, שיסע קצת לחו"ל.

ארקאדינה: לחו"ל?

סורין: הרי זה לא יקר במיוחד.

ארקאדינה: כך או כך... חליפת בגדים, אתה אומר? הוצאה כזאת הייתי יכולה אולי להרשות לעצמי - אבל נסיעה לחו"ל... לא, למעשה גם לחליפה יהיה לי די קשה ברגע זה... (בהחלטיות) אין לי כסף!

(סורין צוחק)

אין לי!

סורין: (משרקק) אל תכעסי עלי. אני מאמין לך... את אשה אצילה, נדיבת לב.

ארקאדינה: (בנעימה דומעת) אין לי כסף!

סורין: נו כן - אילו היה לי כסף, הייתי נותן לו, אבל לי אין פרוטה. (צוחק) מנהל הבית משתלט על הפנסיה שלי ומבזבז אותה על פלחה. אני לא זוכה לראות את הכסף הזה. הדבורים מתות, הבקר מתפגר, ואת הסוסים אני לא מקבל לעולם...

ארקאדינה: טוב, יש לי קצת כסף, אבל אני שחקנית. רק המלתחה שלי מסוגלת לרושש אותי לגמרי.

סורין: את אשה טובה, נפש יקרה...אבל שוב לא טוב לי... (מאבד יציבות) יש לי סחרחורת (מחזיק בשולחן) רע לי וכיוצא בזה.

ארקאדינה: (בבהלה) פטרושה! (מנסה לתמוך אותו) פטרושה יקירי... (צועקת) הצילו! הצילו!...

(נכנסים טרפליוב, חבוש-ראש, ומדביידיינקו)

ארקאדינה: הוא מרגיש רע!

סורין: שום דבר, שום דבר... (מחייך ולוגם מים) כבר עבר לי...

טרפליוב: (לאמו) אל חשש, אמא, זה לא מסוכן. בזמן האחרון זה קורה לדוד לעתים קרובות. (לדודו) ל'א יזיק שתשכב קצת, דודי היקר.

סורין: כן, קצת... אבל בכל זאת אסע העירה... אשכב לי קצת... זה ברור... (יוצא, נשען על מקלו)

מדבייד.: (אוחז בזרועו ומובילו) חידה: מה זה בבוקר על ארבע, בצהריים על שתיים, בערב על שלוש...

סורין: (צוחק) כן, כן - ובלילה על הגב. אני מודה לך - אסתדר לי בעצמי...

מדבייד.: כן, באמת - ההצגות האלה... (יוצאים יחד)

ארקאדינה: כמה שהוא הפחיד אותי!

טרפליוב: חיי הכפר מחליאים אותו. הוא שקוע במרה שחורה. אילו הרשית לעצמך להיות נדיבה לרגע ולהלוות לו אלף חמש מאות או אלפיים, היה יכול לעבור העירה לשנה שלמה.

ארקאדינה: אין לי כסף. אני שחקנית ולא בנקאית. (אתנח)

טרפליוב: אמא, החליפי לי את התחבושת בבקשה, את הרי מומחית לזה.

ארקאדינה: (מוציאה מתוך ארון התרופות בקבוק יוד וציוד חבישה) הרופא מאחר.

טרפליוב: הבטיח לבוא בעשר - ועכשיו כבר צהריים.

ארקאדינה: שב. (מסירה את התחבושת מראשו) אתה נראה כאילו חבשת תרבוש. מישהו הספיק כבר לשאול במטבח מאיזה מוצא אתה. אבל הפצע כמעט שהחלים לחלוטין. נשארו רק סימנים קלים. (נושקת על ראשו) כשאסע מכאן, לא תשחק יותר בנשק, נכון?

טרפליוב: לא, אמא. עשיתי את זה ברגע של איבוד העשתונות. מעשה טרוף שלא יחזור. (נושק את ידה) יש לך מגע קסם. אני זוכר, כששיחקת עדיין בתיאטרונים הנתמכים - הייתי אז צעיר מאוד - פרצה תיגרה בחצר שלנו. את זוכרת?

ארקאדינה: לא זוכרת.

טרפליוב: אחת הכובסות נפצעה קשה. היא שכבה על הארץ בלי הכרה, לא זזת ממנה, הבאת לה תרופות ורחצת את הזאטוטים שלה בגיגית. את באמת לא זוכרת?

ארקאדינה: לא. (חובשת אותו מחדש)

טרפליוב: שתי רקדניות בלט גרו אתנו באותו בית... הן היו קופצות אליך לכוס קפה...

ארקאדינה: אותן אני זוכרת.

טרפליוב: הן היו כל כך דתיות. (אתנח) בזמן האחרון, בימים האחרונים, אני חש כלפיך מה שחשתי אז, כשהייתי ילד. את האדם האחרון שנשאר לי. אבל מדוע את נותנת לאיש הזה להשתלט עליך, מדוע?

ארקאדינה: אתה לא מבין אותו, קונסטאנטין. האיש הזה הוא אציל נפש...

טרפליוב: אף על פי כן, כשהודיעו לו שאני עומד להזמין אותו לדוקרב, לא היה אציל במידה מספקת כדי להסתיר את פחדנותו, ועכשיו הוא נס מכאן מנוסת בהלה!

ארקאדינה: שטויות. אני עצמי ביקשתי ממנו שיסע מכאן.

טרפליוב: אציל נפש! בזמן שאני ואת כמעט רבים בגללו, הוא מסתובב לו בבית או בגן ומלגלג על שנינו... מנפח לנינה את הראש ומנסה לשכנע אותה שהוא גאון.

ארקאדינה: אתה נהנה לומר לי דברים בלתי נעימים? אני מעריצה את האיש הזה ומבקשת ממך להימנע מדיבורים כאלה עליו בנוכחותי.

טרפליוב: אני - לא מעריץ אותו. היית רוצה שגם אני אחשוב אותו לגאון, אבל, סליחה, מוטב שאומר לך את האמת: יצירותיו מסלידות אותי.

ארקאדינה: אתה פשוט מקנא בו. כל היומרנים וחסרי הכשרון משמיצים את הכשרונות האמיתיים. מה יש לדבר - צרת רבים חצי נחמה.

טרפליוב: (באירוניה) הכשרונות האמיתיים! (בכעס) אם כבר הגענו לזה - אני מוכשר יותר מכולכם! (תולש את האגד מראשו) אתם, אנשי השיגרה, השתלטתם על האמנות וחושבים שרק מה שאתם עושים בעצמכם הוא בעל ערך. אתם מדכאים כל מה שנוגד את עקרונותיכם! אבל אני מסרב להכיר בכם! אני לא מכיר לא בך ולא בו!

ארקאדינה: דקאדנט!

טרפליוב: לכי, לכי אל התיאטרון המתקתק שלך ושחקי במחזות העלובים והריקים, שמעלים בו!

ארקאדינה: מעולם לא שיחקתי במחזות עלובים וריקים. מי שמדבר. אתה לא מסוגל לכתוב אפילו מחזה עלוב! סתם קבצן קטן מקיוב! אוכל לחם חסד שנימותך!

טרפליוב: קמצנית!

ארקאדינה: יחפן!

(טרפליוב מתישב ומתיפח חרש)

אפס מנופח! (צועדת הלוך ושוב בהתרגשות רבה) אל תבכה... אל תבכה!... (פורצת בבכי... נושקת את מצחו, את לחייו, את ראשו) סלח לי, ילד יקר שלי... סלח לאמך הרעה, לאמך האומללה.

טרפליוב: (מחבקה) ואילו ידעת! הכל אבוד. היא לא אוהבת אותי יותר, ואני כבר לא מסוגל לכתוב... איבדתי כל תקווה...

ארקאדינה: אל תתיאש... הכל יסתדר. הוא יסע - והיא תתאהב בך מחדש. (מוחה את דמעותיו) די. השלמנו.

טרפליוב: (נושא את כפות ידיה) כן, אמא.

ארקאדינה: (ברוך) תשלים גם אתו. אין צורך בדוקרב... אין כבר צורך, נכון?

טרפליוב: נכון... אבל, ברשותך אמא, מוטב שלא אפגש אתו. זה קשה לי... לא אוכל לאלץ את עצמי... (נכנס טריגורין) זהו... אני הולך... (מחזיר במהירות את ציוד החבישה לארון התרופות) הרופא כבר יחבוש אותי...

טריגורין: (מעיין בספר) עמוד 121, שורות 11 - 12... מצאתי (קורא) "אם יום יבוא וחיי יידרשו לך - בוא וקח".
(טרפליוב מרים מהרצפה את האגד התלוש ויוצא)

ארקאדינה: (מציצה בשעון) מייד יביאו את הסוסים.

טריגורין: (לעצמו) אם יום יבוא, וחיי יידרשו לך - בוא וקח.

ארקאדינה: הכל כבר ארוז אצלך, אני משערת.

טריגורין: (בקוצר רוח) ארוז, ארוז... (לארקאדינה) בואי נישאר עוד יום!
(ארקאדינה מניעה בראשה לשלילה)
נישאר!

ארקאדינה: ידידי היקר, אני יודעת בדיוק מה מרתק אותך למקום הזה. אל תהיה נמהר. שלוט על עצמך. הגיע הזמן להתפכח.

טריגורין: אני מבקש ממך - השתדלי להיות נבונה ולהשקיף על העניין כידידה אמיתית... (לוחץ את ידה) אני יודע

(המשך): מה אני מבקש ממך... את הלא מסוגלת לקורבנות... שחררי אותי...

ארקאדינה: (בהתרגשות עזה) אהבתה של בת כפר! עד כדי כך נסחפת?

טריגורין: נסחפתי! אין מה לעשות! ייתכן שזה מה שדרוש לי.

ארקאדינה: הו, כמה שאתה לא מכיר את עצמך!

טריגורין: אולי את צודקת. יש אנשים שנרדמים תוך כדי הליכה. זהו המצב שבו אני נמצא עכשיו. אני מדבר אליך ובו בזמן אינני יכול לחשוב אלא עליה... שחררי אותי...

ארקאדינה: (ברעד) לא, לא... אסור לדבר אלי בצורה כזאת... אל תענה אותי בוריס... אני אשה, אשה רגילה...

טריגורין: אם תרצי, תוכלי להוכיח שאת דווקא אשה <u>בלתי</u> רגילה. אהבה צעירה, יפה, פיוטית, חלומית - רק אהבה כזאת מסוגלת להעניק לי אושר אמיתי... אהבה כזאת עוד לא טעמתי. בצעירותי לא היה לי פנאי להיתקל בה. הייתי טרוד מדי בחיזור על פתחי עורכים ספרותיים ובמלחמת קיום... אבל עכשיו אהבה זו נתפנתה אלי, והיא קוראת לי... להתעלם ממנה - זה סירוף גמור!

ארקאדינה: (בכעס) סירוף! אתה באמת מטורף! יצאת מדעתך!

טריגורין: יצאתי - יצאתי.

ארקאדינה: כולכם החלטתם לגרום לי היום יסורים! (בוכה)

טריגורין: (לופת את ראשו בייאוש) לא מבינה אותי! מסרבת להבין אותי!

ארקאדינה: עד כדי כך זקנתי, ועד כדי כך נתכערתי - שאפשר כבר לדבר אלי בלי חשש על נשים אחרות? (חובקת ונושקת אותו) הו, יצאת מדעתך! יפה שלי, נפלא שלי... הלוא אתה הפרק האחרון בחיי! (כורעת לפניו על ברכיה) אתה השמחה שלי, הגאווה שלי, האושר היחיד שלי... (חובקת את ברכיו) אם תשליך אותי עכשיו, אפילו לשעה אחת, אפסיק לחיות, אצא מדעתי... איש מופלא שלי, איש נהדר שלי, אדון חיי...

טריגורין: תפסיקי. מישהו יכול עוד להיכנס (מסייע לה לקום)

ארקאדינה: שייכנסו - אני לא מתביישת באהבתי אליך. (נושקת את כפות ידיו) אוצרי, נער שעשועים שכמוך, מתחשק לך להשתולל, מה?... אבל לי לא מתחשק שאתה תשתולל, ואני לא ארשה לך, לא ארשה... (צוחקת) אתה שלי... אתה שלי... המצח הזה שלי, העינים האלה שלי, השיער הרך והיפה הזה שלי... כולך שלי. אתה מוכשר כל כך, חכם, הסופר של התקופה... אתה תקוותה היחידה של רוסיה... יש בך כל כך הרבה לבביות, פשטות, רעננות, הומור בריא... אתה מתאר אדם או נוף בשיא התמציתיות - גיבורך ממש חיים... אתה חושב שאני מנסה להחניף לך? תביט, תביט ישר בעיני...אני נראית לך שקרנית? מי כמוך יודע שרק אני יודעת להעריך אותך כערכך המלא, רק אני אומרת לך תמיד את כל האמת... איש חביב שלי, גבר חמודות... תיסע? תיסע? לא תשליך אותי?...

טריגורין: אין לי רצון משלי... מעולם לא היה לי... מוח עצל ואופי כנוע - וזה מה שקוסם בי לדעתך? קחי אותי מכאן, קחי אותי לאן שתקחי - רק אל תזוזי מכאן בלעדי...

ארקאדינה: (בקלילות, כאילו לא אירע דבר) אבל אם אתה רוצה, תוכל להישאר. אני אסע לי לבדי, ואתה תבוא אחרי, בעוד שבוע. באמת, אין לך כל סיבה למהר.

טריגורין: לא, לא. מוטב שניסע יחד.

ארקאדינה: כרצונך. יחד - יחד. (אתנח)

(טריגורין רושם משהו בפנקסו)

ארקאדינה: מה אתה רושם שם?

טריגורין: שמעתי הבוקר ניסוח מעניין - "יער הבתולה" - אשתמש בו בהזדמנות. (מתמתח) אז מה, נוסעים? שוב קרונות רכבת, תחנות ביניים, מזנוני דרכים, עגל בתנור, שיחות...

שאמראייב: (נכנס) מתכבד להודיע שהסוסים מוכנים - מצטער. הגיע הזמן לזוז אל התחנה, גברתי הנערצה - הרכבת מגיעה בשעה שתיים וחמש דקות. ואגב, אירנה ניקולאייבנה, לא תשכחי לברר בשבילי איפה נמצא עכשיו השחקן איזמאילוב? האם הוא עדיין חי? עדיין משחק?... אל לך למהר, יקירתי - יש עוד לפניך חמש דקות. פעם הופיע במלודראמה כלשהי, בתפקיד מחתרתי או משהו. כשנתפסו, היה איזמאילוב צריך לומר: "חף מפשע!" אבל הוא, במקום זה: "פח משפע!" (פורץ בצחוק רם) פח משפע!...

(בעוד הוא מדבר, עוסק יאקוב במזוודות. המשרתת מביאה לארקאדינה את הכובע, המעיל, המטריה והכפפות. כולם מסייעים לה להתלבש. משמאל הבמה מציץ הטבח הראשי, ולאחר היסוס מה פוסע פנימה. נכנסת פולנה אנדרייבנה, ואחריה - סורין ומדביידיינקו)

פולנה: (סל קטן בידה) קחי לך קצת שזיפים... מתוקים מאד... אולי יתחשק לך בדרך...

ארקאדינה: חביב מצדך, פולנה אנדרייבנה.

פולנה: סעי בשלום, חביבתי! ואם לא היינו בסדר כלפיך - אנא סלחי. (בוכה)

ארקאדינה: (חובקת אותה) הייתם בסדר, הייתם בהחלט בסדר. לא צריך לבכות.

פולנה: הזמן חולף על פנינו!

ארקאדינה: מה לעשות?

סורין: (לבוש מעיל רוח ומחזיק מקל, נכנס משמאל. מדבר אגב חציית חהדר) הגיע הזמן לזוז, אחותי. סופסוף לא כדאי לאחר את הרכבת. אני נכנס למרכבה. (יוצא)

מדבייד.: אני יוצא ברגל. אני אגיע כבר לפניכם לתחנה.

ארקאדינה: שלום לכם, יקירי...להתראות בקיץ הבא, אם ירצה השם... (המשרתת, יאקוב והטבח הראשי נושקים את כף ידה) אל תשכחו אותי. (מושיטה לטבח רובאל) קבלו רובאל - לשלושתכם.

טבח ראשי: אלפי תודות על נדיבות לבך, גברתי. דרך צלחה! אנחנו אסירי תודה לך!

יאקוב: יברך אותך האלוהים, גברתי!

שאמראייב: אנא כתבי - זה יגרום לנו אושר! שלום, בורים אלקסייביץ'!

ארקאדינה: איפה קונסטאנטין? אמרו לו בבקשה שאני נוסעת - צריך להיפרד. נו, אל תזכרו אותי לרעה. (ליאקוב) נתתי רובל לטבח. זה בשביל שלושתכם.

(כולם יוצאים שמאלה. הבמה מתרוקנת. צלילי ליווי אל המרכבה עולים מאחורי הקלעים. המשרתת חוזרת כדי לקחת את סל השזיפים שנשאר מונח על השולחן, ויוצאת)

טריגורין: (חוזר) שכחתי את המקל שלי. (פונה שמאלה ונתקל בנינה) אנחנו נוסעים...

נינה: היתה לי תחושה שעוד נתראה (בחגיגיות) בוריס אלקסייביץ' - החלטתי, החלטה בלתי חוזרת: אני מנסה לעלות על הבמה. מחר כבר לא אהיה במקום הזה. אני עוזבת את אבי, משאירה הכל מאחורי ומתחילה בחיים חדשים... אני נוסעת לכיוון שלך... למוסקבה... שם נתראה.

טריגורין: (מעיף מבט לאחור) קחי חדר ב"מלון מוסקבה"... התקשרי אתי ברגע שתגיעי...מולצ'אנובקה, בית גרוחולסקי... אני מוכרח למהר... (אתנח)

נינה: עוד רגע...

טריגורין: (בקול חלוש) את כל כך יפה... הו כמה אני מאושר שנוכל להיפגש שוב בקרוב! (משעינה את ראשה על חזהו) שוב אראה את העינים המקסימות האלה, את החיוך המלאכי והטהור, את ההבעה המתוקה הזאת! יקירתי... (נשיקה ממושכת)

- מ ס ך -

(בין המערכה השלישית לבין הרביעית חולפות שנתיים)

עדנה פלידל, יוסי יבלונקה   תיאטרון ב"ש   צילום: יוכי לנג

אנטול קונסטנטין, איריס ברנע, עדנה פלידל תיאטרון ב"ש צילום: יוכי לנג

<u>מערכה רביעית</u>

חדר אורחים בבית סורין, שהוכשר ע"י טרפליוב לחדר עבודה. מימין ומשמאל דלתות, המובילות אל טרקלינים נוספים באותו בית. במרכז - חלון גדול, הנשקף אל המרפסת. בצד ימין, בזווית החדר - שולחן כתיבה, וליד הדלת השמאלית - כוננית ספרים וספה. רהיטים נוספים. ספרים על אדני החלונות, על הכיסאות, שעת ערב. מנורת שולחן מאירה עמומות את החדר. מבחוץ עולה שריקת הרוח בצמרות העצים ובראשי הארובות. צליל תיפופי ההרתעה של השומר על גבי לוח עץ נשמע מרחוק. נכנסים מדביידיינקו ומאשה)

מאשה: (קוראת) קונסטאנטין גאברילִיץ'! קונסטאנטין גאברילִיץ'! (מזעיפה מבטים סביבה) אין איש. הזקן שואל כל הזמן - איפה קוסטייה, איפה קוסטייה... הוא לא יכול לחיות בלעדיו...

מדבייד.: פוחד להישאר לבדו. (מקשיב) איזה מזג אויר נורא!

מאשה: זה נמשך כך כבר יומיים.

מדבייד.: הגן חשוך מדי. צריך היה להורות למישהו לסלק את הבמה הזאת מן הגן. היא תקועה לה שם ללא צורה, כמו איזה שלד, והרוח מכה במסך במו במיפרש. אמש, כשעברתי לידי הבמה, היה נדמה לי שאני שומע צליל בכי עולה מתוכה.

מאשה: (בלעג) מה אתה אומר.

מדבייד.: בואי ניסע הביתה, מאשה.

מאשה: (מניעה בראשה לאות שלילה) אני אלון כאן הלילה.

מדבייד. (בנעימת הפצרה) בואי ניסע, מאשה! הילד בוודאי רעב.

מאשה: שטויות! המטפלת תאכיל אותו. (אתנח)

מדבייד.: רחמנות עליו. לילה שלישי בלי אם.

מאשה: נעשית משעמם. פעם, לפחות, התפלספת פה ושם, ועכשיו רק דבר אחד מעסיק אותך: הילד, הביתה, הילד - זה כל מה שאתה מסוגל.

מדבייד.: ניסע, מאשה.

מאשה: סע לבדך.

מדבייד.: לי אביך לא יתן סוס.

מאשה: ייתן, ייתן. בקש ממנו - וייתן לך.

מדבייד.: טוב, אז אבקש. את - תבואי מחר?

מאשה: אבוא, אבוא. הנידנוד הזה...

(נכנסים טרפליוב ופולנה אנדרייבנה. טרפליוב נושא כרים ושמיכה ופולנה אנדרייבנה - סדינים. מניחים את כלי המיטה על הספה, וטרפליוב פונה אל שולחנו ומתיישב לידו)

מאשה: בשביל מה זה, אמא?

פולנה: בשביל פיוטר ניקולאייביץ'. הוא ביקש לישון הלילה אצל קוסטיה.

מאשה: השאירי לי... (מציעה את הספה)

פולנה: (באנחה) זקן דומה לילד... (ניגשת אל שולחן הכתיבה, נשענת על מרפקה ומציצה בכתב היד שעליו. אתנח)

מדבייד.: ובכן, אני הולך. שלום, מאשה (נושק את כף ידה) שלום, אמא.

(מתכונן להעניק טיפול דומה גם ליד חמותו)

פולנה: באמת! נו, סע כבר, סע כבר.

מדבייד.: שלום לך, קונסטאנטין גאבריליץ'

(טרפליוב מושיט לו חרש יד ללחיצה. מדביי'זייינקו יוצא)

פולנה: (אגב עיון בכתב היד) איש לא פילל שממך, קוסטייה, יצא אי פעם סופר ממש. והנה, תודה לאל, התחילו לשלוח לך אפילו שכר סופרים (מעבירה אצבעותיה על שערו) וגם יפית... קוסטיה, יקירי - הרי אתה חביב כל כך... שמא תגלה קצת יותר חביבות גם למאשנקה שלי?...

מאשה: (מציעה את המשכב) עזבי אותו, אמא.

פולנה: אתה יודע הרי, שהיא בחורה טובה. (אתנח) אשה, קוסטייה, אינה זקוקה להרבה - מבט של חיבה יכול להספיק. אני אומרת לך זאת מנסיוני.

(טרפליוב קם משולחנו ויוצא ללא תגובה)

מאשה: את רואה? - הצלחת להרגיז אותו! למה לך לנדנד לו.

פולנה: חבל לי עליך, מאשנקה.

מאשה: מה זה כבר יועיל לי.

פולנה: לבי כואב בגללך. אני הרי רואה את הכל, מבינה את הכל.

מאשה: כל זה שטויות. לאהבה חד צדדית אין זכות קיום - אלא ברומאנים... הבטיחו להעביר את בעלי למחוז אחר. כשנעבור לשם - אשכח את הכל... הענין ימחק.

(ממרחק שני חדרים עולים צלילי ואלס מלאנכולי)

פולנה: קוסטייה מנגן. סימן שהוא עצוב.

מאשה: (מבצעת שניים-שלושה סיחרורי-ואלס) העיקר, אמא, לא לראות אותו לנגד העיניים. שרק יסדרו לבעלי את ההעברה הזאת - ואשכח שם את הכל, האמיני לי, תוך חודש אחד. כל זה שטויות.

(נפתחת הדלת משמאל, ודורן ומדביידיינקו הודפים פנימה את סורין בכיסא הגלגלים שלו)

מדבייד.: יש לי שש נפשות בבית, והקמח עולה שתי קופקות קילו.

דורן: אז עשה מאמץ וחסוך.

מדבייד.:לך קל לדבר. בשבילך כסף זה לא בעייה.

דורן: בשבילי כסף זה לא בעייה? במשך שלושים שנה, ידידי, שלושים שנות עבודה יומם ולילה, עם בלבולי מוח במקום מנוחה - הצלחתי לצבור בסך הכול אלפיים רובאל, וגם אותם בזבזתי בחו"ל.

מדבייד.: מאשה...

מאשה: (לבעלה) מה, לא נסעת?

מדבייד.: (בנעימת התנצלות) מצטער, אבל... לא הצלחתי להשיג סוס...

מאשה: (בכעס, מלחששת) תפסיק להסתובב לי לפני העיניים!

(כסא הגלגלים חונה בחציו השמאלי של החדר. פולנה אנדרייבנה, מאשה ודורן יושבים לידה. מדביידיינקו סוטה הצידה, בהבעה נוגה)

(צליל הלמות השומר על לוח העץ שלו עולה שוב)

סורין: איפה אחותי?

דורן: נסעה לתחנה, לקבל את פני טריגורין. מייד תשוב.

סורין: המיטה הזאת בשבילי?

פולנה: בשבילך, פיוטר ניקולאייביץ'.

סורין: תודה. אם כבר החלטתם להזעיק לכאן את אחותי מן העיר, סימן שאני חולה מסוכן. אף על פי כן - מסרבים לתת לי תרופות.

דורן: ומה אתה רוצה שניתן לך? טיפות ולריאן? טודה לשתיה? חינין?

סורין: איזו עיקשות מחשבתית. תבין, בן אדם - אני רוצה לחיות!

דורן: זוהי קלות דעת מצדך לרצות זאת. חיים מוכרחים לבוא אל קיצם - זהו חוק טבע.

סורין: אתה דן בענין מנקודת ראותו של אדם שבע. מאחר שאתה שבע, ואינך להוט יותר אחר החיים - אתה אדיש. אבל הצורך למות - יהיה נורא גם לגביך.

דורן: הפחד מפני המוות הוא פחד בהמי... צריך לדכא אותו. רק אנשים המאמינים בהישארות הנפש, פוחדים במודע מפני המוות, מפני שהם פוחדים מתוצאות חטאיהם. אבל אתה - ראשית אינך מאמין... ושנית, מהם כבר חטאיך?... עבדת עשרים וחמש שנה במשרד המשפטים - וזה הכל.

סורין: (צוחק) עשרים ושמונה...

(נכנס טרפליוב ומתיישב על שרפרף לרגלי סורין. מאשה אינה גורעת עיניה ממנו)

דורן: אנחנו מפריעים לקונסטאנטין גאברילוביץ' לעבוד.

טרפליוב: לא, לא חשוב. (אתנח)

מדבייד.: הרשה לי לשאול אותך, אדוני הדוקטור - איזו עיר בחו"ל מצאה חן בעיניך יותר מכל?

דורן: גנואה.

טרפליוב: מדוע דווקא גנואה?

דורן: בעיקר בגלל המון העוברים והשבים ברחוב. כשאתה יוצא בערב מהמלון, הרחובות מלאים אדם. אתה זורם לך בתוך הזרם הזה ללא מטרה, לכיוונים שונים, מתמזג עם ההולכים ונהפך לחלק מהם, עד שאתה נוטה לפתע להאמין שנשמת העולם אינה מליצה, אותה נשמת עולם שגילמה במחזה שלך נינה זארייצ'נאייה. אגב, איפה נמצאת היום הזארייצ'נאייה הזאת? מה היא עושה?

טרפליוב: שלומה טוב, מן הסתם.

דורן: שמעתי שהיא מנהלת חיים די מוזרים. מה קרה לה?

טרפליוב: זה סיפור ארוך, דוקטור.

דורן: אתה יכול לספר אותו בקיצור. (אתנח)

טרפליוב: היא ברחה מהבית והיו לה יחסים עם טריגורין - זה ידוע לך?

דורן: ידוע.

טרפליוב: היא ילדה ילד, והילד מת. טריגורין, כפי שניתן היה לחזות מראש, חדל לאהוב אותה וחזר אל מכרותיו הישנות - כי הוא, לפי מיטב ידיעתי, לא ניתק מעולם יחסים, אלא ניסה לרקוד בעת ובעונה אחת על כל החתונות. בקיצור חייה הפרטיים של זארייצ'נאייה לא הצליחו במיוחד. זה מה שידוע לי.

דורן: וחייה התיאטרוניים?

טרפליוב: עוד יותר גרוע, כמדומני. עקבתי אחריה לכל מקום. לא זזה מעיני. תמיד דאגה לקבל רק תפקידים גדולים, אבל ביצעה אותם בוולגאריות, ללא כל הבנה - בהיגוי פגום ובתנועות גוף תופסות מקום. היו לה פה ושם רגעים של התגלות כשרון - אבל הם לא חרגו מגדר רגעים.

דורן: כלומר - כשרון יש לה למרות הכל.

טרפליוב: קשה לומר. כנראה שיש. ראיתי אותה, כמובן, אבל היא סירבה להיפגש אתי, ועובדי המלון שבו התאכסנה לא נתנו לי להתקרב אלעה. הבנתי את מצבה הנפשי ולא השתדלתי יותר מדי. (אתנח) מה עוד אספר לך? לאחר מכן, כשחזרתי הביתה, התחלתי לקבל ממנה מכתבים, מכתבים לבביים, אינטליגנטיים, מעניינים. כתבה כמו אדם חולה... חתמה, למשל, על מכתביה "השחף". אגב, היא עכשיו כאן.

דורן: מה פירוש כאן?

טרפליוב: כאן בעיר, בבית מלון. היא נמצאת שם כבר ארבעה או חמישה ימים. ניסיתי לגשת לשם ולהפגש אתה, וגם מאשה ניסתה - אבל היא מסרבת לראות אנשים. סמיון סמיונוביץ' עומד על דעתו, שראה אותה אתמול אחר הצהריים משוטטת בשדות, לא רחוק מכאן.

מדבייד.: כן, ראיתי אותה. היתה בדרכה אל העיר. אמרתי לה שלום, שאלתי מדגוע אינה באה לבקר, והיא אמרה שתבוא.

טרפליוב: היא לא תבוא. (אתנח) אביה ואמה החורגת החרימו אותה. הם הציבו שומרים בכל מקום כדי למנוע אותה מכל נסיון לבקר באחוזה (פונה עם הרופא לעבר שולחן הכתיבה) כמה קל, דוקטור, להתעמק על הנייר - וכמה קשה במציאות.

סורין: היתה נערה נחמדה.

דורן: מה?

סורין: אני אומר, שהיא היתה נערה נחמדה. יועץ משפטי בשם סורין היה אפילו מאוהב בה זמן מ ה.

דורן: קאזאנובה קשיש שכמותך.

(נשמע קול צחוקו של שאמראייב)

פולנה: נדמה לי שהגיעו אנשים מן התחנה...

שאמראייב: (בכניסתו) כולנו מזדקנים, שיני הזמן שוחקות אותנו - ורק את - הנערצה, נשארת צעירה כשהיית: חולצה בהירה... מהירות... גמישות...

ארקאדינה: שוב אתה רוצה להביא לי מזל רע, איש משעמם שכמותך.

טריגורין: (לסורין) שלום, פיוטר ניקולאייביץ'! מדוע זה אתה תמיד חולה? לא טוב. (מבחין במאשה. בעליצות) מאשה!

מאשה: הכרת אותי! (לוחצת את ידו)

טריגורין: נשואה?

מאשה: מזמן.

טריגורין: מאושרת? (מברך לשלום את דורן ואת מדביידיינקו, ואחר כך פוסע מהוסטות לעבר טרפליוב) אירנה

(המשך): ניקולאייבנה אמרה לי שכבר שכחת וחדלת לכעוס.
(טרפליוב מושיט לו את ידו)

ארקאדינה: (לבנה) בוריס אלקסייביץ' הביא גליון של הירחון שבו נתפרסם הסיפור החדש שלך.

טרפליוב: (לוקח לידו את הגליון. לטריגורין) תודה. רעיון טוב.
(יושבים)

טריגורין: ד"ש ממעריציך... בפטרבורג ובמוסקבה עוררת ענין רב. אנשים שואלים אותי עליך - איזה מין טיפוס אתה, בן כמה, שחרחר או בלונדי. בקיצור: נהפכת לדמות מיסתורית לחלוטין.

טרפליוב: באתה לשהייה ארוכה?

טריגורין: לא. מחר אני צריך לחזור למוסקבה. אין ברירה. אני מוכרח לסיים במהירות סיפור חדש. בקיצור - אותן צרות.
(בעוד הם משוחחים, מציבות ארקאדינה ופולנה אנדרייבנה את שולחן הקלפים במרכז החדר ופותחות אותו. שמאראייב מדליק נרות ומציב כסאות סביב השולחן. לוח לוטו מוצא מן הארון)

טריגורין: מזג האויר ערך לי קבלת פנים עויינת. רוח צובטנית כזאת. מחר בבקר, אם יתבהר, אלך לי לאגם לדוג משהו. אגב, צריך להעיף מבט בגן, באותו מקום - אתה זוכר? - בו הוצג המחזה שלך. נתבשל בי רעיון לסיפור, ואני צריך לרענן קצת את זכרוני לגבי פרטים.

מאשה: (לאביה) אבא, הרשה בבקשה לבעלי לקחת סוס! הוא צריך להגיע הביתה.

שאמראייב: (בלגלוג) סוס... להגיע הביתה... (בזעף) במו עיניך ראית שרק עכשיו חזרו כל הסוסים מהתחנה. אי אפשר להריץ אותם שוב.

מאשה: אבל הרי יש סוסים אחרים... (לנוכח שתיקת אביה, מאותתת בידה לאמה לבוא לעזרתה)

מדביידיינקו: לא חשוב מאשה, אני - אלך לי ברגל...

פולנה: ברגל, במזג אויר כזה... (מתישבת ליד שולחן הקלפים) גבירותי ורבותי, נא להצטרף!

מדבייד.: זה לא נורא - עשרה קילומטרים בסך הכל... שלום... (נושק את כף ידה של אשתו) שלום אמא. (חמותו מושיטה לו את כף ידה לנשיקה באי רצון גלוי) לא הייתי מטריד איש, אבל התינוק... (קד קידה לכולם) שלום לכם... (יוצא בהילוך מתנצל)

שאמראייב: אין דבר - הוא יגיע איכשהו לביתו. אחרי ככלות הכל - הוא לא בדיוק נשיא הסתדרות המורים.

פולנה: הזדרזו נא, רבותי - חבל על הזמן. עוד מעט יקראו לנו לארוחת ערב (שאמראייב, מאשה ודורן מתיישבים ליד השולחן)

ארקאדינה: (לטריגורין) אתה רואה? זהו לוטו עתיק, שבו הספקנו עוד לשחק עם אמנו המנוחה, כשהיינו ילדים קטנים. אולי תשחק גם אתה משחק אחד לפני ארוחת ערב? (מתישבת עם טריגורין ליד השולחן) משחק משעמם אומנם - אבל כשמתרגלים אליו, הוא די נסבל. (מחלקת קלפים, שלושה לאיש)

טרפליוב: (אגב עלעול בירחון) את סיפורו שלו - קרא, אבל את שלי - אפילו לא טרח לפתוח. (מניח את הירחון על שולחן הכתיבה ואחר כך פוסע אל עבר הדלת שמשמאל. בעברו על פני אמו הוא נושק לה על ראשה)

ארקאדינה: ואתה, קוסטייה?

טרפליוב: סלחי לי - אבל משום מה לא מתחשק לי... אטייל לי קצת.

(יוצא)

ארקאדינה: השקעה ראשונית - עשר קופיקות. אתה משקיע בשבילי, דוקטור?

דורן: משקיע.

מאשה: כולם השקיעו? אני מתחילה... עשרים ושתיים!

ארקאדינה: יש.

מאשה: שלוש!...

דורן: כן.

מאשה: השקיעו שלוש? שמונה! שמונים ואחת! עשר!

שאמראייב: אין צורך למהר.

ארקאדינה: אילו רק ידעתם איך קיבלו את פני בחארקוב - עד עכשיו ראשי סחרחר עלי!

(מעבר לבמה נשמעים צלילי ואלס מלאנכולי)

הסטודנטים קידמו אותי בתשואות סוערות... שלושה סלי פרחים, שני זרים ואת זה... (מסירה ענק מעל צווארה ומשליכה אותו על השולחן)

שאמראייב: כן, לזה באמת יש ערך...

מאשה: חמישים!

דורן: בדיוק חמישים?

ארקאדינה: לבשתי משהו נפלא באותה הזדמנות... תאמרו עלי מה שתאמרו - אבל להתלבש אני יודעת.

פולנה: קוסטייה מנגן. עצוב המסכן.

שאמראייב: היו עליו הרבה התקפות בעתונות.

מאשה: שבעים ושבע!

ארקאדינה: הוא צריך להתעלם מהמבקרים.

טריגורין: אין לו מזל. יש משהו מוזר ומעורפל בכתיבתו, לפעמים כמעט בלתי סביר. בלי אף נפש חיה אחת!

מאשה: אחת עשרה!

ארקאדינה: (מעיפה מבט על סורין) אתה משתעמם, פטרושה? (אתנח) הוא ישן.

דורן: היועץ המשפטי מנמנם.

מאשה: שבעה! תשעים!

דורן: וני דווקא מאמין בקונסטאנטין גאבריליץ'. יש בו משהו! משהו יש בו! הוא חושב בדימויים, ספוריו צבעוניים מאוד, חיוניים מאוד.

ארקאדינה: האמן לי שלא קראתי אף יצירה שלו, פשוט מחוסר פנאי.

מאשה: עשרים ושש!

(טרפליוב נכנס חרש ופוסע אל עבר שולחנו)

שאמראייב: (לטריגורין) אגב, בוריס אלקסייביץ' - השארת אצלנו משהו שלך.

טריגורין: באמת?

שאמראייב: פעם ירה קונסטאנטין גאבריליץ' בשחף, ואתה בקשת שאפחלץ לך אותו.

טריגורין: לא זכור לי.

מאשה: ששים ושש! אחת!

מאשה: שמונים ושמונה!

טריגורין: רבותי, יש לי סידרה שלמה!

ארקאדינה: (בצהלה) בראוו! בראוו!

שאמראייב: בראוו!

ארקאדינה: לאיש הזה יש תמיד מזל, ובכל דבר! (קמה) ועכשיו נלך לאכול משהו. אחרי הארוחה - נמשיך לשחק. (לבנה) קוסטייה, היפרד קצת מכתבי היד שלך. בוא אתנו לאכול.

טרפליוב: לא מתחשק לי, אמא. אני לא רעב.

ארקאדינה: כרצונך. (מעירה את סורין) פטרושה, אורחת ערב! (מלשבת את זרועה בזרועו של שאמראייב) בוא אספר לך איך קיבלו אותי בחארקוב...

(פולנה אנדרייבנה מכבה את הנרות שעל השולחן ואחר כך מובילה החוצה את כסא הגלגלים של סורין. דורן נשאר מאחור. פולנה מבחינה בו. הוא ממלמל משהו כעין "מייד אבוא". צועד לעבר קוסטייה שנשאר ליד שולחן הכתיבה. דורן נוטל כתב עת מהשולחן)

דורן: מותר?

טרפליוב: (לא משיב. נשען לאחור ומשיב לפתע) אל תקבל את הדברים כמות שהם. לקחתי את עצמי יותר מדי ברצינות. דברתי גבוהה גבוהה על צורות חדשות, אבל מרוב דיבורים על חידושים נסחפתי לשיגרה

(המשך): (קם, לוקח את כתב העת מיד דורן, משוטט בחדר וקורא מתוכו) "הכרזה שעל הקיר הודיעה... פנים חיוורים בתוך מסגרת שיער שחורה"... הודיעה... מסגרת שיער... חסר טעם. (מוחק) לטריגורין קל - הוא עיצב לעצמו שיטות תיאור קבועות. אצלו, למשל: על רחבת הסכר ניצנץ צוואר בקבוק, שבור ומשחיר צל גלגלי התחנה - והרי לכם ליל ירח. (אתנח) יותר ויותר מתברר לי שהעניין איננו בצורות, לא בחדשות ולא בשינות, אלא פשוט במה שאדם כותב, במה שיש לו לומר, בלי לחשוב על צורות כלהן ורק מפני שהדברים יוצאים מתוך נפשו.

דורן: וכך זה יהיה. (עובר לאט לחדר האוכל. טרפליוב נשאר יושב ליד שולחן הכתיבה. לאחר זמן מה רואים ברקע צל שבא לכיוון הבית ונעלם)

טרפליוב: מה זה? מישהו ירד בריצה מן המדרגות (קורא) מי שם?

(יוצא. נשמעים צלילי צעדיו המהירים על המפרסת. כעבור מחצית הדקה הוא חוזר עם נינה זארייצ'נאייה) נינה! נינה!

(נינה מניחה את ראשה על חזהו ובוכה חרש)

טרפליוב: (בהתרגשות) נינה! נינה! זו את... את... חשתי שזה יקרה, ידעתי... סבלתי נוראות (מסיר מעליה את הכובע) הו, אהובתי, חמודתי! את כאן! לא נבכה, לא נבכה!

נינה: יש מישהו כאן.

טרפליוב: אין איש.

נינה: לך תסגור שם.

טרפליוב: איש לא יכנס.

נינה: עשה לי טובה - לך סגור.

טרפליוב: כאן אין מנעול. אחסום את הדלת בכסא (מציב כסא לידה) אל תוששי - איש לא יכנס. הם עסוקים באכילה.

נינה: (מסתכלת בפניו ארוכות) תן לי להביט בך (מעיפה מבט סביבה) חם ונעים... פעם היה כאן חדר האורחים. נשניתי מאוד?

טרפליוב: כן... רזית, ועיניך גדלו. נינה, זה כל כך מוזר לי לראות אותך פתאום. מדוע לא איפשרת לי להיפגש אתך? הייתי אצלך פעמיים בכל יום... עמדתי תחת חלון חדרך במלון כמו קבצן עלוב...

נינה: חששתי שתשנא אותי. לילה לילה אני חולמת שאתה מביט בי ולא מזהה אותי. אילו רק ידעת! מרגע שהגעתי למקום, שוטטתי כאן בלי סוף... ליד האגם (מתיפחת)

טרפליוב: לא, נינה, לא.

נינה: אין דבר - זה מקל עלי. שנתיים תמימות לא בכיתי. אמש, בשעת לילה מאוחרת, שוטטתי בגן, לראות אם הבמה שלנו עוד ניצבת שם. והיא ניצבת. בפעם הראשונה אחרי שנתיים פרצתי בבכי - ורווח לי. הבכי הזה טיהר אותי... אתה רואה - עכשיו אני כבר לא בוכה... (אוחזת בידו) ובכן, נהפכת

(המשך): לסופר... אתה לסופר - ואני לשחקנית... יחד נפלנו בפחה הזה... מה חסר לי קודם בחיים? הייתי מאוהבת בך, חלמתי על תהילה - ומה עכשיו? מחר בבוקר השכם ליליץ, במחלקה שלישית, עם כל אה... וביליץ יספלו אלי כל הנובורישים האלה עם חנחוני החיבה שלהם. חיים מקוללים!

טרפליוב: ומדוע ליילייץ?

נינה: חוזה לכל עונת החורף. צריך לזוז כבר.

טרפליוב: אל תיסעי, נינה! לא שכחתי אותך. אני קיללתי אותך, תיעבתי אותך, קרעתי לגזרים את מכתביך ואת תצלומיך, אבל עם זאת חשתי שנפשי קשורה בנפשך לעולם. מאותו יום בו איבדתי אותך, נהפכו חיי לעול בלתי פוסק... לפעמים נדמה לי שאני חי כבר בעולם תשעים שנה לפחות. אני תמיד קורא לך, אני ממשיך לנשק את האדמה שעליה דרכת. אני רואה אותך תמיד נגד עיני.

נינה: (המומה) מדוע הוא אומר דברים כאלה? מדוע הוא אומר אותם?

טרפליוב: אני אדם בודד. קר לי כמו במערה, ואין לי נפש חייה בעולם. כל מה שיוצא מתחת לעטי הוא יבש, נוקשה וקודר. הישארי פה, נינה, אני מתחנן לפניך... או הרשי לי לנסוע אתך!

(נינה חובשת במהירות את כובעה ועוטה את סודרה)

טרפליוב: למה, נינה, למה? אלוהים, נינה... (עוקב אחר פעולותיה) (אתנח)

נינה: הסוסים מחכים לי ליד השער. אל תלווה אותי - אלך לבדי... (דומעת) תן לי קצת מים...

טרפליוב: (נותן לה) לאן את הולכת עכשיו?

נינה: העירה. (אתנח) אני כל כך עייפה... אותי צריך להרוג. אני מצטיירת לעצמי כמו... לא. (שומעת את קול צחוקם של ארקאדינה וטריגורין. מאזינה רגע, ואחר כך רצה אל הדלת השמאלית ומציצה דרך חור המנעול) אמך כאן!

טרפליוב: כן... מצבו של דודי הורע פתאום ושלחנו לה מברק שתגיע מייד.

נינה: כן, גם הוא ביניהם. כן... לא משנה... כן... הוא לא האמין בתיאטרון, תמיד ליגלג על חוסר כשרוני, עד שגם אני חדלתי להאמין בעצמי ואיבדתי את כל הלהט... אחר כך הייתי כל כך שקועה באהבה ובקנאה ובחרדה מתמדת לתינוק שלי... וכששיחקתי תפקידים, ביצעתי אותם גרוע... לא ידעתי איפה להחזיק את הידיים, איך לעמוד על הבמה ואיך לשלוט על קולי... אין לך מושג איזו הרגשה משפילה היא זו - לדעת שאת מגישה משחק דוחה ולא להיות מסוגלת להפסיק. אתה זוכר, שירית בשחף? <u>אני</u> הייתי מין שחף כזה...שחף תועה... ואז הופיע גבר, שהרס אותי, סתם כך, מתוך שיעמום... נושא לסיפור קצר... זה לא ה. (מחככת את מצחה) על מה דברתי? אה, כן - על הבמה. עכשיו אני כבר לא כזאת... כיום אני שחקנית אמיתית, הבטחון העצמי

(המשך): חזר אלי, ושוב יש לי העזה ודחף... אבל עכשיו, קוסטייה, ברור לי כבר כי מה שקובע הוא העבודה שלנו - משחק או כתיבה, הייכו הך. מה שקובע באמת אינם לא הפרסום, לא הזוהר ולא כל הדברים שנהגתי לחלום עליהם, אלא הידיעה איך להתגבר על מכשולים. היום אני מתרכזת רק בייעודי כשחקנית - ולכן אינני פוחדת יותר מהחיים.

טרפליוב: (בעצב) את מצאת את דרכך, אבל אני נתון עדיין בתוך תוהו ובוהו, בתוך עולם של חלומות ומראות, מבלי לדעת לשם מה...

נינה: (מקשיבה) ש... אני הולכת עכשיו. שלום. כאשר איהפך לשחקנית גדולה, בוא לראות אותי על הבמה. מבטיח? ועכשיו... (לוחת את ידו) מאוחר כבר. אני בקושי עומדת על הרגליים... אני כל כך עייפה וכל כך רעבה...

טרפליוב: הישארי - אכין לך ארוחת ערב.

נינה: לא, לא... אל תלווה אותי החוצה, אצא כבר לבד... הסוסים לא רחוקים מכאן... אז היא הביאה אותו אתה? טוב, לא משנה... כשתראה את טריגורין, אל תאמר לו כלום... אני אוהבת אותו. אני אוהבת אותו אפילו יותר מאשר אי פעם. נושא לסיפור קצר... כן, אני אוהבת אותו, אוהבת ומשתוקקת אליו, אוהבת אותו אהבה נואשת! כמה שהכל היה נחמד, קוסטייה! אתה זוכר?... (קוראת) "בני אדם, אריות, נשרים ועורבים, יונקים בעלי זימים וכן

(המשך): יצורים מיקרוסקופיים למיניהם - בקיצור, כלל היצורים החיים, כלל צורות החיים שהשלימו את מעגל קיומם האבל - דעכו. (מחבקת לפתע את טרפליוב ויוצאת דרך החלון הצרפתי).

טרפליוב: (מקדיש את שתי הדקות הבאות לקריעה שקטה של כל כתבי היד שלו ולהשלכת קרעיהם אל מתחת לשולחן. לאחר מכן הוא נועל את הדלת מימין ויוצא).

דורן: הי! (מנסה לפתוח את הדלת משמאל) מוזר. הדלת נראית לי נעולה... (נכנס פנימה אגב הדיפת הדלת ומחזיר את הכורסה למקומה). ממש מירוץ מכשולים. (נכנסות ארקאדינה ופולנה אנדרייבנה, כשאחריהן פוסע יאקוב, נושא משקאות - ואחריו מאשה, שמאראייב וטריגורין)

ארקאדינה: שים נא את היין האדום ואת הבירה כאן על השולחן, בשביל בוריס אלקסייביץ'. נשתה בזמן שנשחק. בואו נשב, רבותי.

פולנה: (ליאקוב) גם את התה תגיש עכשיו (מדליקה את הנרות ומתישבת ליד השולחן)

שאמראייב: (מוליך את טריגורין לעבר הארון) הנה הדבר שסיפרתי לך עליו... (שולף את פוחלץ השחף) לפי הזמנתך המפורשת.

טריגורין: (מביט בפוחלץ) לא זכור לי! (מהורהר) לא זכור לי! (מימין הבמה נשמע קול יריה. כולם מתחלחלים)

ארקאדינה: (בבהלה) מה זה?

דורן: שום דבר. כנראה משהו בבית המרקחת הנייד שלי, עף פקק או משהו. אל פחד. (יוצא אל הפתח שמימין, וכעבור מחצית הדקה חוזר) כמו שחשבתי. בקבוק אחד התפוצץ לו (מפזמם) "שוב לפניך מכושף אני עומד"...

ארקאדינה: (מתישבת שוב ליד השולחן) אהה... זה הזכיר לי, איך... (מסתירה פניה בידיה) עד שחשכו עיני.

דורן: (אגב עילעול בירחון הספרותי, לטריגורין) לפני חודשיים נתפרסם כאן מאמר, מכתב מאמריקה, למען הדיוק... והייתי רוצה לשאול אותך בענין זה... (חובק בידו את מותני טריגורין ומוליכו לעבר שפת הבמה) מאחר שאני מתעניין מאוד בבעיה שהוא מעלה... (מנמיך את קולו) הוצא נא מכאן מייד את אירנה ניקולאייבנה. קונסטאנטין גאברילוביץ' התאבד בירייה...

- מ ס ך -

גילה אלמגור, עודד תאומי   הפקת הקאמרי 1974   צילום: מולה את הרמתי

הפקת הקאמרי 1974 צילום: מולה את הרמתי

עדנה פלידל, אוהד שחר תיאטרון ב"ש צילום: יוכי לנג

קטלוג של כל המחזות שיצאו לאור,
ניתן להשיג ב"בית צבי" - ביה"ס לאמנות הבמה והקולנוע
רח' שוּעלי שמשון 2, רמת-גן

ס פ ר י י ת ת י א ט ר ו ן

חברי המערכת: גרשון בילו
אהוד מנור
עומרי ניצן
ד"ר אבי עוז
אילן רונן
עידו ריקלין

מרכז ישראלי לדרמה (מיסודו של משה זעירי)
ליד בית־צבי - ביה"ס לאמנויות הבמה
עורך ההוצאה: גרשון בילו
המביאה לדפוס: רחל עזרא